



# KODIFIKÁCIÓ

## és közigazgatás

### A TARTALOMBÓL

BUBORI NÓRA BEÁTA

Az európai öröklési bizonyítvány-  
Az ingatlanokkal összefüggő gyakorlat

DÖNDŐ CSILLA

Hogyan vélekedik az Alkotmánybíróság a kommentekért  
való felelősségről?

LUTRING ERIKA

A jogértelmezés egyes módszerei és hatásuk  
a bírói jogalkalmazásra

MOLNÁR KITTI ERIKA

A szöveghű értelmezés előnyei és hátrányai  
a bírói gyakorlatban

# 2021/1

KIADJA A KODIFIKÁTOR ALAPÍTVÁNY, PÉCS

# Kodifikáció és Közigazgatás

Kiadja a Kodifikátor Alapítvány

7622 Pécs, Jogász u. 2.

## Főszerkesztő

Tilk Péter

## Szerkesztők

Kocsis Miklós

## A Szerkesztőbizottság elnöke

Patyi András

## A Szerkesztőbizottság titkára

Fekete Kristóf Benedek, Naszladi Georgina

## A Szerkesztőbizottság tagjai

Balogh Gábor, Barta Attila, Bodnár Eszter, Boros Anita, Darák Péter, Fábián Adrián, Gaál Róbert, Gyergyák Ferenc, Hoffman István, Jászberényi Gábor, Kiss György, Kocsis Miklós, Küpper, Herbert, Mogyorósi Sándor, Mohos Gábor, Rőder Richárd, Schmidt Jenő, Sepsey Tamás, Smuk Péter, Temesi István, Varga Zsolt

A kiadvány megjelenését a Pécsi Tudományegyetem  
Állam-és Jogtudományi Kara támogatta.

A kiadványban megjelenő írásokban foglalt vélemények nem feltétlenül tükrözik a Kiadó vagy a Szerkesztőbizottság álláspontját.

**HU ISSN 2063-5826**

A lapban megjelent tanulmányok anonim lektorálást követően kerülnek közzétételre.

## Tartalomjegyzék

<b>Köszöntő</b>	4
<b>Bubori Nóra Beáta</b> <i>Az európai öröklési bizonyítvány – Az ingatlanokkal összefüggő gyakorlat</i>	5
<b>Döndő Csilla</b> <i>Hogyan vélekedik az Alkotmánybíróság a kommentekért való felelőségről?</i>	11
<b>Lutring Erika</b> <i>A jogértelmezés egyes módszerei és hatásuk a bírói jogalkalmazásra</i>	19
<b>Molnár Kitti Erika</b> <i>A szöveghű értelmezés előnyei és hátrányai a bírói gyakorlatban</i>	25

## Köszöntő

A Kodifikátor Alapítvány és a **Kodifikáció és Közigazgatás** c. folyóirat szerkesztőbizottsága nevében tisztelettel köszöntöm az Olvasót!

Az immár tízedik évfolyamában járó, a jogalkotási kérdéseket körüljáró írásokat preferáló **Kodifikáció és Közigazgatás** 2021/1. számában változatos témaköröket dolgoznak fel Szerzőink.

A **Kodifikáció és Közigazgatás** c. lap e lapszámában is teljesíti célkitűzését: a jogalkotás kérdéskörének vizsgálatával, elemzésével foglalkozik – elméleti és gyakorlati megközelítésben egyaránt. Reméljük, hogy e lapszámunk is elnyeri tetszését.

Minden észrevételt, illetve a **Kodifikáció és Közigazgatás** profiljába illeszkedő írást örömmel fogadunk a [tilk.peter@ajk.pte.hu](mailto:tilk.peter@ajk.pte.hu) címen.

Kellemes böngészést kíván a lap főszerkesztője:

Pécsett, 2021 júniusában

dr. Tilk Péter  
tanszékvezető egyetemi docens

**Bubori Nóra Beáta**  
**joghallgató demonstrátor**  
*PTE AJK Alkotmányjogi Tanszék*

## Az európai öröklési bizonyítvány

### Az ingatlanokkal összefüggő gyakorlat

#### I. Bevezetés

Jelen tanulmány célja, hogy áttekintést adjon az Európai Parlament és a Tanács 650/2012/EU (2012. július 4.) öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló rendeletének (a továbbiakban: EuÖR) nóvumaként is jegyzett európai öröklési bizonyítvány (a továbbiakban: EÖB) intézményének egyik magyarországi megvalósulási formájáról. Ezzel összefüggésben a legkézenfekvőbb az ingatlanok felől történő megközelítés.

Az EÖB hazánkban történő meghonosodása vitathatatlanul kihatással van az ingatlanügyekre is, különösen azért, mert EuÖR hatálya nem terjed ki az ingatlannal vagy ingósággal kapcsolatos jogok nyilvántartásba vételére, beleértve az e nyilvántartásba vételre vonatkozó jogi követelményeket.<sup>1</sup> Az EuÖR Preambulumának (18) bekezdése szerint pedig a nyilvántartás helye szerinti tagállam jogának (ingatlan esetén a *lex rei sitae*-nek) kell meghatározni, hogy milyen jogi feltételekkel és hogyan kell elvégezni a bejegyzést. Ennek megfelelően az ilyen tárgyú öröklési ügyekre vonatkozóan a jogalkotó becsatornázza a kellő szabályozást az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. CXLI. törvénybe (a továbbiakban: Inyvtv.), amely 2015. augusztus 17. óta tartalmazza az EÖB alapján történő bejegyzés iránti kérelemmel

kapcsolatos eljárásra vonatkozó különös rendelkezéseket.<sup>2</sup>

#### II. Az eljárás megindítása

A Inyvtv. értelmében – főszabály szerint – a vizsgálat tárgyát adó eljárás az ügyfél kérelmére vagy hatósági megkeresésre indul,<sup>3</sup> amelynek keretében a hatóság mindenekelőtt a törvénynek való megfelelését vizsgálja, azaz az okiratok kellékeit, továbbá az EÖB-re irányadó elemeit.<sup>4</sup> E körbe tartozik még az eljárási díj (igazgatási szolgáltatási díj) megfizetése, és annak ellenőrzése is.

Az Inyvtv. 40/A. §-a alapján, amennyiben a kérelemhez a EuÖR 62. cikkének (1) bekezdése szerinti EÖB-öt csatolják be, mint bejegyzés alapjául szolgáló okiratot, abban az esetben az ingatlan-nyilvántartási eljárás során a 40/B. § szerinti szabályokat kell alkalmazni. Annak érdekében, hogy az EÖB kiváltsa a kívánt joghatásokat, szükséges mértékig tartalmaznia a kell az EuÖR 68. cikkében taxatív felsorolt adatokat, így például a kiállító hatóság nevét és címét; az ügyirat-számot; azokat a tényezőket, amelyek alapján a kiállító hatóság úgy ítéli meg, hogy illetékes a bizonyítvány kiállítására; a kiállítás dátumát stb.<sup>5</sup>

<sup>2</sup> Lásd a 650/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 31. cikke szerinti megfeleltetési nempere eljárásról, valamint egyes igazságügyi tárgyú törvénymódosításokról szóló 2015. évi LXXI. törvény (a továbbiakban: Megfeleltetési tv.) vonatkozó rendelkezéseit.

<sup>3</sup> Lásd az Inyvtv. 6. § (1) bekezdését.

<sup>4</sup> Lásd az Inyvtv. 32., valamint 40/A. és 40/B. §-át.

<sup>5</sup> A felsorolás teljességéhez hozzátartoznak a következő adatok is: a kérelmező adatait: családi név (adott esetben születési név), utónév (utónevek), nem, születési idő és hely, családi állapot, állampolgárság, személyi azonosító szám (adott esetben), cím és az örökgyóval esetlegesen fennálló rokoni kapcsolat; az örökgyó adatait: családi név (adott esetben születési név), utónév (utónevek), nem, születési idő és hely, családi állapot, állampolgárság, személyi azonosító szám (adott esetben), az elhalálozás időpontjában érvényes cím, az elhalálozás ideje és helye; a kedvezményezettek adatait: családi név (adott esetben születési név), utónév (utónevek) és személyi azonosító szám (adott esetben); információt az örökgyó által kötött házassági szerződésről vagy adott esetben az örökgyó által olyan kapcsolat keretében kötött szerződésről, amelyet az ilyen kapcsolatra alkalmazandó jog szerint a házassággal hasonló joghatásúnak

<sup>1</sup> Lásd EuÖR 1. cikk (2) bekezdés *l*) pontját. 2021/1.

Az előbbiekhöz szükséges pontosítást fűzni, ugyanis az EÖB eredeti példányát a kiállító hatóság őrzi meg, és a kérelmező, valamint bármely jogos érdekét bizonyító személy részére egy vagy több hiteles másolatot állt ki,<sup>6</sup> kiállítási jegyzék egyidejű vezetése mellett.<sup>7</sup>

Fontos, hogy az említett hiteles másolatok időben korlátozott módon érvényesek, tudniillik – ahogyan azt a hiteles másolaton feltüntetett lejárati idő is jelzi – hat hónapig érvényesek. Mindazonáltal kivételesen és megfelelően indokolt esetekben a kiállító hatóság ettől eltérően hosszabb érvényességi időt is megállapíthat. A mondott határidő lejártá után a hiteles másolatok birtokosainak a hiteles másolat érvényességi idejének meghosszabbítását vagy újabb hiteles másolatot kell kérelmezniük a kiállító hatóságtól annak érdekében, hogy az EÖB-öt az EuÖR 63.

---

tekintenek, valamint információ az örökhagyó házassági vagy azzal egyenértékű jogviszonnal kapcsolatos vagyoni helyzetéről; az öröklésre alkalmazandó jogot, valamint azok a tényeket, amelyek alapján e jogot meghatározták; információt arról, hogy végintézkedés alapján történő öröklésről vagy törvényes öröklésről van-e szó, beleértve az azon tényekre vonatkozó információkat is, amelyekből az örökösök, a hagyományosok, a végrendeleti végrehajtók, illetve a hagyatéki gondnokok jogai és/vagy jogosultságai következnek; adott esetben az örökség elfogadásának, illetve visszautasításának a természetére vonatkozó információt minden egyes kedvezményezett vonatkozásában; az egyes örökösöket megillető örökrészt, valamint adott esetben valamely adott örököszt megillető jogok és/vagy vagyontárgyak felsorolását; valamely adott, a hagyományost megillető jogok és/vagy vagyontárgyak felsorolását; az örökös(ök) és adott esetben a hagyományos(ok) jogainak az öröklésre alkalmazandó jog és/vagy a végintézkedés szerinti korlátozásait; a végrendeleti végrehajtó és/vagy a hagyatéki gondnok jogosultságait, valamint e jogosultságoknak az öröklésre alkalmazandó jog és/vagy a végintézkedés szerinti korlátozásait.

<sup>6</sup> Lásd az EuÖR 70. cikk (1) bekezdését.

<sup>7</sup> Ennek háttérben egyfelől az áll, hogy a kiállító hatóság a helyesbítésről, módosításról vagy visszavonásról haladéktalanul tájékoztathassa azokat a személyeket, akinek az EÖB hiteles másolatát adta ki, másfelől az, hogy kiállító hatóság vagy adott esetben az igazságügyi hatóság a bizonyítvány joghatásainak felfüggesztéséről haladéktalanul tájékoztatja valamennyi olyan személyt, aki részére az EÖB hiteles másolatát adta ki. Lásd az EuÖR 70. cikk (2) bekezdését, a 71. cikk (3) bekezdését, valamint a 73. cikk (2) bekezdését.

cikkében feltüntetett célokra felhasználhas-sák.<sup>8</sup> Abban az esetben tehát, ha hat hónapnál régebben kiállított – eltekintve most a méltánylást érdemlő esetektől (lásd fentebb) – EÖB-öt nyújtanak be az ingatlanügyi hatóságához, úgy az Inyvtv. szerint érdemi vizsgálat nélküli visszautasításnak van helye, ugyanis az ingatlanügyi hatóságnak az EÖB érvénytelenségére tekintettel akként kell tekintenie (egyúttal meg is kell állapítania), hogy a kérelemhez nem nyújtottak be okiratot.<sup>9</sup>

Az eljárás megindításának van még egy elengedhetetlen feltétele, mozzanata, mégpedig az, hogy az EÖB-öt annak hiteles fordításával kell benyújtani. Az Inyvtv. e tekintetben megelégszik az okiratot kiállító hatóság által kitöltendő, a bejegyzés alapjául szolgáló okiratok tartalmi követelményeinek megfelelő szövegrészek hiteles fordításának benyújtásával, abban az esetben, ha nem teljesülnek az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 65. §-ában és 73. §-ában foglaltak.<sup>10</sup> Rendkívül fontos kiemelni, hogy a szakfordításról és tolmácsolásról szóló 24/1986. (VI. 26.)

---

<sup>8</sup> Lásd az EuÖR 70. cikk (3) bekezdését.

<sup>9</sup> Lásd az Inyvtv. 39. § (4) bekezdés e) pontját.

<sup>10</sup> Az Ákr. 65. §-a alapján az iratra vonatkozó szabályok a következők: „(1) A hatóság, ha a tényállás tisztázása során szükséges, és az Eüsztv. [az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény] alapján nem szerezhető be – a 36. § (2) bekezdésben meghatározottak kivételével – felhívhatja az ügyfelet okirat vagy más irat bemutatására. (2) Ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik, az ügyfél az iratot másolatban is benyújthatja, ha nyilatkozik arról, hogy az az eredetivel mindenben megegyezik. (3) Ha a külföldön kiállított közokirat eredetiségével vagy tartalmával kapcsolatban kétség merül fel, a hatóság felhívja az ügyfelet felülhitelesített külföldön kiállított közokirat bemutatására. (4) Ha az ügyfél a nem magyar nyelven kiállított irat mellé annak magyar nyelvű hiteles fordítását is csatolja, a hatóság azt a fordítás szerinti tartalommal fogadja el.” Az Ákr. 73. §-a pedig a tolmácsra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza: „(1) Ha az ügyfél vagy az eljárás egyéb résztvevője által használt idegen nyelvet az ügyintéző nem beszéli, tolmácsot kell alkalmazni. (2) Az ügyben eljáró hatóság el nem járó tagja, valamint - ha az a tényállás tisztázáshoz elengedhetetlen - az ellenőrzés helyszínén tartózkodó, idegen nyelvet beszélő személy tolmácsként igénybe vehető. (3) A tolmácsra egyebekben a szakértőre vonatkozó rendelkezések irányadók.”

MT rendelet 5. §-a értelmében hiteles fordítást, fordításhitelesítést, valamint idegen nyelvű hiteles másolatot – főszabály szerint – csak az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda készíthet, így ezen eljárás folytán is ez a szabály érvényesül.

Összességében megállapítható, hogy amennyiben a kérelem megfelel az Inyvtv. előírásainak, akkor az ingatlanügyi hatóság a bejegyzésről dönt, amely tipikusan azt jelenti, hogy az örökös vagy az örökösök lesznek az ingatlan tulajdonosai. Ha viszont a kérelem nem megfelelő, az Inyvtv. 39. §-a alapján többségében van helye hiánypótlásnak, bizonyos esetekben azonban hiánypótlás kibocsátása nélkül dönt az ingatlanügyi hatóság.

### III. A hiánypótlás

Az Inyvtv. az EÖB hiányosságai vonatkozásában igen megengedő szabályozást tartalmaz az egyéb bejegyzés alapjául szolgáló okiratokhoz képest, így három esetben is hiánypótlásra történő felhívásra van lehetőség a kérelem elutasítása helyett.

Először, ha a benyújtott EÖB-ben nem szerepel minden adat, amely az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéshez szükséges, az EÖB hiányzó adatokkal történő kiegészítése céljából hiánypótlási felhívást bocsát ki az ingatlanügyi hatóság.<sup>11</sup> Az Inyvtv. ezzel azt az esetkört fedi le, amikor az EÖB-öt az EuÖR-ben meghatározottak szerint is hiányosan állították ki. Ebből kifolyólag tehát az ingatlanügyi hatóság hiánypótlás kibocsátására köteles az EÖB kiegészítése végett, vagyis nincs helye az Inyvtv. 39. § (3) bekezdésben foglalt elutasításnak.

Másodszor, ha az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéshez olyan adatok szükségesek, amelyek nem képezik az EÖB részét, az ingatlanügyi hatóság ezen adatoknak – az Inyvtv. 40/B. § (3) és (3a) bekezdésében foglalt kivétellel<sup>12</sup> – az EÖB-öt kiállító szervtől

való beszerzése céljából hiánypótlási felhívást bocsát ki.<sup>13</sup> Ezen szabályt az EuÖR EÖB-re vonatkozó tartalmi rendelkezései teszik szükségessé. Tekintettel ugyanis arra, hogy az Inyvtv. 15. § (1) bekezdés első mondata alapján az ingatlanok nyilvántartása során a magánszemély azonosítására természetes személyazonosító adatait, lakcímét, állampolgárságát, továbbá, a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény hatálya alá tartozó magánszemélyek esetében, az érintett személyi azonosítóját kell használni, komoly problémát generálna, hogyha az adott ingatlanügyi hatóság a lényegesen szűkebb körű adatokat igénylő EuÖR előírásaival szemben az Inyvtv. előírásaira hivatkozva adattartalom-bővítést követelne a kiállító hatóságtól.<sup>14</sup> Mindemellett az EuÖR megengedő: a kérelmezőnek lehetőségében áll olyan, a kedvezményezett adatait tartalmazó okirat csatolására, amelyet az EÖB-öt kibocsátó hatóság – amely a hagyatéki eljárás lefolytatása során a kedvezményezettet azonosította – állít ki, így lehetőséget teremtve az ingatlanügyi hatóságnak, hogy a kedvezményezett adatait a bejegyzés során fel tudja vezetni az ingatlan-nyilvántartásba.

Harmadszor, az anya születési családi és utóneve megjelölésének hiánya miatt a kérelem elutasításának, illetve hiánypótlási felhívás kibocsátásának nincs helye. Ezt a rendelkezést az indokolja, hogy hazánkkal ellentétben a természetes személy anyjának neve más EU-s tagállamokban rendszerint nem része az azonosításra szolgáló személyes adatoknak, továbbá, hogy az EuÖR sem követeli meg az EÖB ilyen jellegű tartalmát. Mindezekre tekintettel nem lenne logikus,

---

másfelől pedig azt, hogy ha a benyújtott EÖB nem tartalmazza az abban igazolt örökösöt megillető vagyontárgyak felsorolását (így az érintett ingatlan helyrajzi számát), az örökös tulajdonjogát az EÖB által igazolt eszmei hányadnak megfelelően kell bejegyezni, feltéve, hogy a kérelemben a településnévvel, helyrajzi számmal megjelölt ingatlan tulajdoni lapjának tartalma alapján az örökhagyó személye kétséget kizáróan megállapítható és az örökös által örökölhető jog bejegyzett jogosultjaként szerepel.

<sup>13</sup> Lásd az Inyvtv. 40/B. § (2) bekezdését.

<sup>14</sup> Vö. az EuÖR 68. cikk g) pontját az Inyvtv. 15. § (1) bekezdés első mondatával, továbbá lásd az Inyvtv. 32. § (1) bekezdését és a 34. § (1) bekezdését.

<sup>11</sup> Lásd az Inyvtv. 40/B. § (1) bekezdését.

<sup>12</sup> Az Inyvtv. említett rendelkezései kimondják egyfelől azt, hogy az anya születési családi és utóneve megjelölésének hiánya miatt a kérelem elutasításának, illetve hiánypótlási felhívás kibocsátásának nincs helye, 2021/1.

hogyan az EÖB elutasítását/hiánypótlását vonná maga után a természetes személy anyja nevének fel nem tüntetése.

#### IV. A megfeleltetési eljárás

Az ingatlan-nyilvántartás többek között tartalmazza az ingatlanhoz kapcsolódó jogokat is, azonban e jogok köre zárt rendszert alkot: kizárólag az ingatlanhoz fűződő olyan dologi jogok jegyezhetők be, amelyeket az Inyvtv. 16. §-a rögzít,<sup>15</sup> illetve más jogszabály tételesen meghatároz.<sup>16</sup> Nagyon fontos, hogy az EuÖR alapján a tagállamok nem kötelezhetőek arra, hogy elismerjenek másik tagállamban létező dologi jogi jogintézményeket, ha azok saját jogukban nem ismertek. Így viszont előfordulhatnak olyan esetek, amikor az öröklésre irányadó más tagállam joga folytán – a külföldi hatóság által a külföldi jog szerint hozott határozat vagy a kiállított EÖB alapján – olyan dologi jogra történik hivatkozás, amelyet a hagyatéki vagyontulajdonos szerinti állam joga nem ismer, és amelynek az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését ezen állam ingatlan-nyilvántartási rendszere sem teszi lehetővé. Ilyen esetekkel a magyar nyilvántartásokat vezető szervek is szembesülhetnek, amikor magyar jogszabály nem rendel el a kiállított EÖB-ben megjelölt

jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését. Ámde, ilyen szituációk feloldására vezetett be az EuÖR 31. cikke az ún. adaptációt, vagyis az eltérő tagállami „dologi jogok egymáshoz igazítását”. Az említett intézmény lényegét az adja, hogy a magyar jog által nem ismert dologi jogot az ingatlan fekvése helye szerinti tagállam jogában létező, az autentikushoz legközelebb álló dologi joghoz kell igazítani, illetve a hozzá legközelebb álló dologi jognak megfeleltetni (vagy legalább megkísérelni azt).<sup>17</sup>

Hazánk, eleget téve a fenti követelményeknek, azaz a dologi jogok egymáshoz igazításának, bevezette az ún. megfeleltetési nemperes eljárást, amely tekintetében első fokon a Budai Központi Kerületi Bíróság. Másodfokon a Fővárosi Törvényszék rendelkezik kizárólagos illetékességgel. A megfeleltetési eljárást az (ingatlan-)nyilvántartást vezető szerv kezdeményezi, amelynek eljárása során (alapeljárás) a megfeleltetés szükségessége felmerült, azaz amely szervnél az idegen dologi jogot tartalmazó külföldi okiratot bejegyzés céljából benyújtották, viszont kizárólag akkor, ha egyébként az alapeljárásban nem áll fenn egyéb elutasítási vagy megszüntetési ok, illetve – amennyiben hiánypótlásnak van helye – a hiányokat már pótolták.<sup>18</sup>

Amennyiben tehát az EÖB-ben feltüntetett jog nem tárgya az ingatlan-nyilvántartásnak, akkor az ingatlanügyi hatóság megkeresi a törvény alapján eljárni köteles bíróságot a megfeleltetési eljárás lefolytatása céljából. Ilyenkor a kérelem 39. § (4) bekezdés *b)* pontja szerinti elutasításának nincs helye.<sup>19</sup> Abban az esetben, ha a kérelmező (értsd: magyarországi nyilvántartást vezető szerv) előtt folyó alapeljárásban (értsd: ingatlan-nyilvántartási eljárás) a tárgyalt megfeleltetési eljárás válik szükségessé, úgy a kérelmező haladéktalanul megfeleltetési eljárás lefolytatása iránti kérelmet terjeszt elő a bíróságnál.

<sup>15</sup> Az Inyvtv. 16. §-a alapján az ingatlan-nyilvántartásba az ingatlanhoz kapcsolódó következő jogok, illetőleg annak jogosultjai jegyezhetők be: tulajdonjog, illetőleg állami tulajdonban álló ingatlan esetében az állam tulajdonosi jogait gyakorló szervezet, és a vagyonkezelői jog, helyi önkormányzati tulajdon esetében a vagyonkezelői jog; a lakásszövetkezeti tagot megillető állandó használati jog; megállapodáson és bírósági határozaton alapuló földhasználati jog; hasznélvezeti jog és használati jog; telki szolgalmi jog; állandó jellegű földmérési jelek, földminősítési mintatermek, valamint villamosberendezések elhelyezését biztosító használati jog, továbbá vezetékjog, vízvezetési és bányaszolgalmi jog, valamint törvény rendelkezésén alapuló közérdekű szolgalmak és használati jogok; elő- és visszavásárlási, vételi, valamint eladási jog; tartási és életjáradéki jog; jelzálogjog (önálló zálogjog, ideértve az átalakításos önálló zálogjogot is); végrehajtási jog.

<sup>16</sup> Ebből következően a bejegyezhető jogok körét csak törvény bővítheti ki akként, hogy további jogok ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését mondja ki, így például a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény vonatkozó rendelkezései alapján más jogszabály által meghatározott jogok is bejegyezhetők. 2021/1.

<sup>17</sup> Az EuÖR azonban a tekintetben nem tartalmaz részletező előírásokat, hogy az egyes tagállamokban mely szerv és milyen eljárásban tehet eleget e kötelezettségnek. Vö. a Megfeleltetési tv.-hez fűzött indokolással.

<sup>18</sup> Lásd a Megfeleltetési tv.-hez fűzött indokolást.

<sup>19</sup> Lásd az Inyvtv. 40/B. § (4) bekezdését.

A kérelmet a hiányok pótlását követően kell előterjeszteni, ha az alapeljárásban hiánypótlási felhívásnak van helye.<sup>20</sup> Logikusan nincs helye kérelem előterjesztésének, ha a kérelmező az alapeljárásra irányadó szabályok alapján azt állapítja meg, hogy az alapeljárást a megféleltetéstől függetlenül meg kell szüntetni.<sup>21</sup> A kérelem mindig írásban terjesztendő elő, amelyhez kötelezően csatolandók az alapeljárás iratai is, az alábbiak feltüntetésén túl: a kérelmező megnevezése, elérhetősége; az öröklési ügyben érintett neve, címe; az alapeljárás megjelölése; valamint annak a külföldi dologi jognak a megjelölése, amelyre nézve a megféleltetést kéri.<sup>22</sup> A Megféleltetési tv. 4. § (3) bekezdése alapján a kérelem előterjesztésével egyidejűleg – annak tényéről – a kérelmezőnek tájékoztatnia kell az öröklési ügyben érintettet. Ilyenkor az Inyvtv. 40/B. § (5) bekezdése értelmében az ingatlanügyi hatóság a bíróság megféleltetési eljárás során hozott jogerős döntéséig az ingatlan-nyilvántartási eljárást felfüggeszti.

Magyar bíróság fogja meghozni azt a határozatot, amely a külföldi dologi jog magyar jogban ismert dologi jognak való megféleltetéséről szól majd, és a bíróság döntésében szereplő dologi jogot fogják bejegyezni a hazai ingatlan-nyilvántartásba.<sup>23</sup> Kiemelendő, hogy a bíróság a kérelem tárgyában kizárólag okiratok alapján dönt, amelyből folyóan megvizsgálja a megféleltetési kérelmet abból az aspektusból, hogy azt valóban az arra jogosult és az EuÖR-rel kapcsolatos alapeljárásban terjesztette-e elő. Igenlő válasz esetén a bíróság – indokolt esetben a vonatkozó külföldi joganyag beszerzését követően<sup>24</sup> – a kérelemben megjelölt külföldi dologi jogi jogintézmény magyar jogban ismert jogintézménynek való megféleltetése felől dönt.<sup>25</sup> Arra tekintettel, hogy a nyilvántartást vezető szervek (pl. ingatlan-nyilvántartást vezető Földhivatalok), tipikusan olyan regisztratív hatóságok, amelyekről idegen az eljárásukban

felmerült szakkérdésben másik szerv által hozott döntés mérlegelése, így a Megféleltetési tv. azt is kimondja, hogy a bíróság megféleltetési döntése az azt kérelmező szervre nézve kötelező.<sup>26</sup> Mindazonáltal mind a kérelmező szerv, mind pedig az alapeljárást kezdeményező (öröklési ügyben érintett) személy fellebbezéssel élhet a megféleltetési döntéssel szemben a határozatot meghozó bíróságnál előterjesztve, ámde a törvényszékhez címezve (Fővárosi Törvényszék).<sup>27</sup> Az említett önálló jogorvoslati jogra figyelemmel az alapeljárásban a megféleltetéssel összefüggésben már nem terjeszthető elő jogorvoslati kérelem, ezzel is gyorsítva az alapeljárást.<sup>28</sup>

## V. A költségviselés

A Megféleltetési tv. 9. § (1) bekezdése világosan fogalmaz: a megféleltetési eljárás költségét az öröklési ügyben érintett viseli. A mondott eljárás költségei nem utólag fizetendőek, azokat az öröklési ügyben érintett előlegezi meg az alapeljárásban oly módon, hogy letétbe helyezi az előreláthatóan szükséges összeget a nyilvántartást vezető szervnél.<sup>29</sup> Abból eredően, hogy a megféleltetési eljárást kérelmezőként a nyilvántartást vezető szerv indítja a bíróságnál, az öröklésben érintett által megelőlegezett, illetve megtérített költséget a kérelmező köteles átutalni a bíróság részére.<sup>30</sup>

Mivel a megféleltetési eljárás kezdeményezésére kizárólag akkor kerülhet sor, ha a költségeket megelőlegezték, valamint az alapeljárásban nem áll fenn egyéb elutasítási vagy megszüntetési ok, illetve – ha hiánypótlásnak van helye – a hiányokat már pótolták, így szükséges rögzíteni, hogy az esetben, amikor

<sup>20</sup> Lásd a Megféleltetési tv. 3. § (1) bekezdését.

<sup>21</sup> Lásd a Megféleltetési tv. 3. § (2) bekezdését.

<sup>22</sup> Lásd a Megféleltetési tv. 4. § (1) és (2) bekezdését.

<sup>23</sup> Lásd az Inyvtv. 40/B. § (7) bekezdését.

<sup>24</sup> Lásd a Megféleltetési tv. 6. § (2) bekezdését.

<sup>25</sup> Lásd a Megféleltetési tv. 7. § (2) bekezdés első mondatát.

2021/1.

<sup>26</sup> Lásd a Megféleltetési tv. 7. § (2) bekezdés második mondatát.

<sup>27</sup> Lásd a Megféleltetési tv. 8. § (1) bekezdését.

<sup>28</sup> „[K]ülön a megféleltetési döntéssel szemben – az annak meghozatalához szükséges rendkívül speciális, összehasonlító jellegű jogismeretre is tekintettel – elenyésző számban kérnek érdemi felülvizsgálatot.” Lásd a Megféleltetési tv. 8. § (2) bekezdését, valamint a Megféleltetési tv. indokolásának ide vonatkozó részeit.

<sup>29</sup> Lásd a Megféleltetési tv. 9. § (2) és (3) bekezdését.

<sup>30</sup> Lásd a Megféleltetési tv. 9. § (4) bekezdését.

a költségeket megelőlegezték ugyan, de az esetlegesen felmerülő hiányokat viszont nem pótolták, akkor az eljárás elutasítása mellett gondoskodni kell a megelőlegezett költségek ügyfél részére történő visszatérítéséről.

## VI. A jogok bejegyzése és a tények feljegyzése alapjául szolgáló okiratok

E fejezetben nem mehetünk el szó nélkül a jogok bejegyzésére, illetve a tények feljegyzésére szolgáló okiratok mellett. Az EÖB tudniillik olyan okirat, amely érvényes jogcímet képez a szerzett örökségnek a vagyontárgy fellelhetősége szerinti tagállam nyilvántartásaiban való átíráshoz, illetve az azokba történő bejegyzéséhez, feltéve, hogy tartalmazza a nyilvántartásba való bejegyzéshez szükséges valamennyi olyan információt, amelyet az adott tagállam joga előír.<sup>31</sup> Az EÖB eredeti példányát – ahogy korábban is rögzítve lett – a kiállító hatóságnak meg kell őriznie, és a kérelmező, illetve bármely jogos érdekét bizonyító személy számára egy vagy több hiteles másolatot köteles kiállítania.

Fontos, hogy az Inytv. értelmében az EÖB és a külön törvényben (Megfeleltetési tv.) meghatározott megfeleltetési eljárásban hozott bírósági döntést tartalmazó okirattal együtt minősül a bejegyzés alapjául szolgáló okiratnak, amennyiben az ingatlanügyi ható-

ság kérelme alapján megfeleltetési eljárást folytatnak le. Ha az említett eljárásra nem kerül sor, abban az esetben természetesen az EÖB önmagában lesz a bejegyzés alapjául szolgáló okirat.<sup>32</sup> Az is kiemelendő, hogy az EÖB-re nem kell alkalmazni az Inytv.-nek a külföldön kiállított közokiratokra irányadó rendelkezéseit.<sup>33</sup>

Végül hangsúlyozandó, hogy az ingatlanügyi hatóság nincs egyedül a felvázolt eljárás tekintetében, ugyanis a Miniszterelnökség Közszolgálatért Felelős Államtitkárság Hatósági Ügyekért Felelős Helyettes Államtitkárság Ingatlan-nyilvántartási és Térképészeti Főosztálya tart kapcsolatot a Magyar Országos Közjegyzői Kamarával, megyénként pedig az egyedi ügyekben jellemző az egyes közjegyzőkkel történő kapcsolatfelvétel. Az is rögzíthető, hogy – a kapott adatok alapján, noha statisztika eddig nem lelhető fel – az EÖB alapján történő ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzés alapjául tipikusan Németországból, Ausztriából, Horvátországból, Szerbiából és a Benelux államokból érkezik a kérelem, de minden európai országból érkezik azzal, hogy az EuÖR hatálybalépése óta eltelt időben ez idáig az EÖB felhasználási hajlandósága nőtt, viszont ez nem túlságosan számottevő az ingatlanok esetében.

<sup>31</sup> Vö. az EuÖR 69. cikk (5) bekezdésével. 2021/1.

<sup>32</sup> Lásd az Inytv. 40/B. § (6) bekezdését.

<sup>33</sup> Ezt támasztja alá az EuÖR 74. cikke is, amely akként rendelkezik, hogy az EuÖR keretében valamely tagállamban kiállított okiratok tekintetében hitelesítésre vagy más hasonló alaki követelményre nincs szükség.

**Döndő Csilla**  
**joghallgató demonstrátor**  
*PTE AJK Alkotmányjogi Tanszék*

## **Hogyan vélekedik az Alkotmánybíróság a kommentekért való felelősségről?**

Mindannyian teszünk közzé hozzászólásokat az interneten, akár nap, mint nap. Mit mondhatunk és mit nem, eltávolíthatóak egyes kommentek? A következőkben kiderül, hogyan vélekedik ezekről a kérdésekről az Alkotmánybíróság a 19/2014. (V. 30) határozata alapján.

Elsőként tekintsük át a határozat meghozatalához vezető alapügyet és alkotmányjogi panaszt. Ez utóbbi indítványozója, a Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete (a továbbiakban: indítványozó) a Kúria Pfv. IV. 20.217/2012/5. számú ítéletét, illetve az annak alapjául szolgáló ítéletek alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. A támadott ítélet az indítványozót elmarasztalta a jó hírnévhez fűződő jogok megsértése következtében, ugyanis az általa működtetett honlapon lealacsonyító kommentek jelentek meg. Az indítványozó álláspontja szerint, amennyiben az Alkotmánybíróság nem semmisíti meg a támadott ítéletet, a moderálás nélküli internetes hozzászólás Magyarországon jogszerűen nem működtethető, hiszen az említett és ehhez hasonló jövőbeni esetekben a tárhelyszolgáltató saját maga által nem befolyásolható módon keveredik jogsértésbe, amely korlátozza az internetes véleménynyilvánítás formáit, továbbá lehetőségeit, ezáltal sérül az Alaptörvény IX cikk (1) bekezdésében meghatározott véleménynyilvánítás szabadságát. Az indítványozó által benyújtott alkotmányjogi panasz három jogi aktust támadott: a Kúria Pfv. IV. 20.217/2012./5. számú ítéletét, a Fővárosi ítéltábla 8.Pf.20.129/2011/4. számú ítéletét, illetve a Fővárosi Bíróság 19.P.10.022/2010/7. számú ítéletét.

## **I. A határozat alapját képező ügy ismertetése**

Az ügy alapját képező internetes hozzászólás a [www.mte.hu](http://www.mte.hu) honlapon jelent meg.<sup>1</sup> Ugyan a weblapon a más személyek által közzétételre kerülő tartalmak vonatkozásában előzetes moderálásra nem került sor, az üzemeltető a tárhely biztosításán túl nem működött közre a jogsértő tartalom megjelenítésében, továbbá azt haladéktalanul eltávolította, amint értesült annak nyilvánosságra-hozataláról. Az Abtv. 27.§ biztosítja a lehetőséget alkotmányjogi panasz benyújtására az ügy érdemében hozott, vagy az eljárást befejező döntés ellen. A Panaszos saját bevallása szerint eredetileg nem kívánta az Alkotmánybíróságot terhelni az üggyel, ugyanis véleménye szerint az eljárás jogorvoslati jellegű, és az eljáró bíróság a konkrét ügyben is orvosolhatta volna a Panaszos jogainak sérelmét. A Panaszos a Kúriához fordult a Fővárosi Ítéltábla ítéletének felülvizsgálatáért. A Kúria döntése az ügy érdemét is vizsgálta, az eljárást befejezte. A döntés hatályban maradt, vagyis a felülvizsgálat eredménye a Panaszost személyében is érinti, ugyanis „a Panaszost a Kúria által vizsgált jogerős döntés marasztalja.” A Kúria döntését a Panaszos jogi képviselője 2012. október 2-án vette át, amely egyben azt is jelenti, hogy alkotmányjogi panasz benyújtására 2012. december 1-ig volt lehetősége, ugyanis az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében azt a sérelmezett, a döntés kézbesítésével számított hatvan napon belül lehetséges megtenni. A fenti szabályozás alól kivételt képez az alaptörvény-ellenes jogszabály ellen benyújtott alkotmányjogi panasz, melynek esetében annak hatályba lépésétől számított száznyolcvan nap áll rendelkezésre a harminc nap helyett.<sup>2</sup>

A Kúria és az általa felülvizsgált, Fővárosi Ítéltábla által hozott ítélet megállapította, hogy a Panaszos jogsértést követett el a jó

<sup>1</sup> A 19/2014. (V. 30) AB határozat alapját képező anonimizált indítvány, amely tartalma dolgozatomban kifejtésre kerül elérhető az alábbi linken: [http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/4e4d071867671629c1257b0c00212e7f/\\$FILE/IV\\_5\\_2013\\_0\\_inditvany\\_anonim.pdf](http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/4e4d071867671629c1257b0c00212e7f/$FILE/IV_5_2013_0_inditvany_anonim.pdf) (Letöltés ideje: 2020. 08. 21.)

<sup>2</sup> Uo.

hírnév megsértésével azzal, hogy a jogsértés tárgyát képező véleménynyilvánítás a Panaszos honlapján jelent meg hozzászólás formájában. A fenti következtetésre a bíróság a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 75. § (1) bekezdése és a 78. § (1)-(2) bekezdése értelmezésével jutott. A régi Ptk. 75.§ (1) bekezdése értelmében „A személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak.” A régi Ptk. 78.§ (1) bekezdése kimondja, hogy „a személyhez fűződő jogok védelme kiterjed a jóhírnév védelmére is”, a (2) bekezdés szerint pedig a jó hírnév sérelmét jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó, azt sértő valótlan tényt állít, hírsztel, vagy való tény hamis színben tüntet fel. Az ítélet megállapította továbbá, hogy az előzetes moderálás működtetésének hiánya, továbbá a jogsértésről történő értesülést követően a hozzászólás haladéktalanul történő eltávolítása kizárólag a kártérítés megállapításánál vehető figyelembe, a Panaszos mulasztásának megállapítását nem befolyásolja.<sup>3</sup>

A Panaszos jogsérelmének oka, hogy az általa működtetett weblapon nem teremtett lehetőséget előzetes moderálás működtetésére annak ellenére sem, hogy a honlaphoz kapcsolódó fórum üzemeltetése során számolnia kellett volna jogsértő tartalmak megjelenésével, azonban észszerű kockázatvállalás mellett a fórumműködtetők nem vállalhatják ezen lehetőség figyelmen kívül hagyását. Az Alaptörvény IX. cikkében megfogalmazott véleménynyilvánítás szabadságának joga ugyanakkor megilleti a Panaszost, amelyből biztosítja az igazság keresését, a közügyek megvitatását, valamint az önkifejezését társadalmi kontextusban. Más szavakkal: lehetővé teszi, hogy a közlő a címzettekkel megismertesse nekik szánt mondanivalóját. Korunk technológiai fejlődésének következtében a jogalkotónak és a jogalkalmazónak egyaránt számolnia kell azzal az eshetőséggel, hogy a korábbiaktól eltérően a centralizált, egyirányú kommunikációt felváltja és kiegészíti a decentralizált, interaktív kommunikáció, melynek segítségével szélesebb kör-

ben láthatnak napvilágot információk, továbbá az olvasónak lehetősége nyílik véleménye kifejtésére, és akár azonnali közzétételére. Ennek egyik megnyilvánulási formájaként tarthatóak számon az internetes fórumok, ahol a honlap látogatói előzetes moderálást követően vagy anélkül gyakorolhatják a szabad véleménynyilvánításhoz való jogukat.<sup>4</sup>

Az indítvány kitér arra is, hogy a Kúria ítéletében és az annak alapjául szolgáló további ítéletek sértik a Panaszos véleménynyilvánítási szabadságához fűződő jogát, amely az Alaptörvény IX. cikke értelmében megilleti. Továbbá ellentétes az Alaptörvény 28. cikkével, mely szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezés esetén a bírósági ítélet kimondta volna, hogy a Panaszos nem sértette meg a felperes jó hírnévhez fűződő jogát. A személyhez fűződő jog sérelmére csak akkor került volna sor, ha a Panaszos nem végzi el haladéktalanul a jogsértő tartalom eltávolítását, vagy pedig előzetes moderálást követően jóváhagyja azt, tehát a felelősség kizárólag a felhasználót terheli, nem tekinthető objektív jellegetűnek.<sup>5</sup>

A Panaszos indítványában kifejti, hogy jelen ügy esetében a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozása olyan személyt is érint, akinek valójában semmilyen ráhatása nincs a jogsértő tartalom megjelenésére, illetve annak tartalmára. A véleménynyilvánítás szabadságának ugyanis részét képezi a moderálás nélküli kommentelés lehetősége is.<sup>6</sup> Az egyén véleményszabadsága szempontjából vizsgálendő a tárhelyek üzemeltetőinek ráhatása az online tartalmakra, hiszen lehetőségük nyílik a jogsértő, vagy bármilyen más – akár személyes okokból – nem megfelelőnek tartott hozzászólások eltávolítására.

Az internetes platformokon megjelenő tartalmak moderálásával kapcsolatban felmerülő problémák ellenére fontos leszögezni, hogy a tárhelyek működtetése elengedhetet-

<sup>3</sup> Uo.  
2021/1.

<sup>4</sup> Uo.

<sup>5</sup> Uo.

<sup>6</sup> Uo.

len feltétele a véleménynyilvánítás szabadságának érvényesüléséhez, hiszen más módon nem is kerülhet sor a felhasználók közötti eltérő álláspontok ismertetésére, megvitatására, azokból a megfelelő következtetések levonására az online térben. Értelemszerűen, ha minden, internetes hozzászólás formájában kinyilvánított vélemény csak a saját tárhelyen jelenik meg, nem jön létre kapcsolat a különféle álláspontok között. A moderálás – ahogy már korábban kifejtettem – súlyosan korlátozná a véleménynyilvánítás szabadságát, illetve ellehetetleníti a fórumokon az azonnali kommentelési lehetőség segítségével kialakuló heves vitákat, eszmecsereket. Továbbá egy moderáló rendszer működtetése az adott honlapon ösztönözné mind a felhasználót saját gondolatainak szofisztikáltabb megfogalmazására, mind a tárhely tulajdonosát a körültekintőbb felügyelet gyakorlására, amely – minden pozitív hozadéka ellenére, hiszen önmagában a színvonalasabb, megalapozottabb kommentek emelik az oldal tartalmának minőségét – könnyen túlszabályozottsághoz vezethet, vagyis olyan gondolatokat is magukban tarthatnak az emberek, amelyekben semmi kivetnivaló nem lenne. Ezenkívül a weblapok üzemeltetői is önkényesen korlátozhatják a megjelenő tartalmakat – sértve ezzel a felhasználókat megillető alapvető jogokat – tévesen feltételezve, hogy jogsértés megakadályozását segítik elő. Az indítványban is szerepel, hogy az állam az alapvető jogok korlátozása során kötelező a legenyhébb hatékony eszközt választani, azonban a Panaszos nem a moderálást tekinti a legmegfelelőbbnek erre a célra.<sup>7</sup>

Az indítvány tartalmát összefoglalva, az ügyet elbíráló bírói fórumok azért állapították meg a Panaszos jogi felelősségét, mert a Ptk. rendelkezései alapján, értelmezésük szerint objektív jellegű felelősségről beszélhetünk, tehát a tárhelyüzemeltető, illetve a fórum-működtető az esetleges moderálatlan jogsértő hozzászólásokért már azok megjelenése pillanatától kezdve felelősséggel tartozik. Ha azonban a bíróság a Ptk.-t alaptörvény-konform módon értelmezte volna, a

Panaszos kizárólag akkor felelne a jogsértő tartalmak megjelenéséért, amennyiben előzetes moderálást követően engedélyezte volna azt, vagy ha nem távolította volna el haladéktalanul. A benyújtott alkotmányjogi panasz alkotmányjogi jelentőségű a Panaszos álláspontja szerint, ugyanis alapvetően meghatározza a véleménynyilvánítás szabadság intézményi oldalának határait. Továbbá azt is kimondja, hogy ha az irányadó bírósági ítéletek nem kerülnek megsemmisítésre az Alkotmánybíróság által, nem működtethető Magyarországon jogszerűen a moderálás nélküli internetes hozzászólás, amely egyben az egyik legnépszerűbb véleménynyilvánítási formává is vált a modern technológiai megoldások térnyerésével. A probléma gyökerét az adja, hogy a tárhelyszolgáltató az abban történő tényleges közreműködés nélkül is jogsértésbe kerülhet. Az indítványozó a bírói jogértelmezés elfogadásával veszélyeztetettnek lát más közlésformátumokat is, például a hírportálokat, blogokat, fórumokat, a Facebookot és más közösségi oldalakat.<sup>8</sup>

Az alkotmányjogi panasz indítványát 2013. március 11-én fogadta be az Alkotmánybíróság, amely alapján meghozta a 19/2014. (V.30) AB határozatot. Az ügy előadó bírója Bragyova András volt. A határozathoz párhuzamos indokolást Paczolay Péter, különvéleményt Stumpf István fűzött. Az Alkotmánybíróság elutasította az alkotmányjogi panaszt, vagyis a Kúria Pfv.IV.20.217/2012/5. számú ítélete nem került megsemmisítésre, illetve annak alaptörvény-ellenessége sem került megállapításra. Az indítványozó a későbbi felperes gyakorlatáról állásfoglalást bocsátott ki, amely honlapján közzétételre került. A közleményből kiderül, hogy több panasz is érkezett a felhasználóktól a felperes által működtetett honlapok szerződéseivel kapcsolatban, amelyet az indítványozó is helytelenített annak etikátlan, tisztességtelen mivolta végett. A felperes álláspontja szerint az indítványozó által közzétett tartalom és az ahhoz kapcsolódó kommentek személyiségi jogok sérelmét jelentik, illetve kereset benyújtásának alapját képezik az indítványozó ellen. Állítása szerint az alperesek megállapításai nem

<sup>7</sup> Uo.  
2021/1.

<sup>8</sup> Uo.

helytállóak, valótlanok, illetve a jóhírnév védelméhez való jog sérelmét jelentik. Jelen per I. rendű alperese az indítványozó, aki kérelmezte a kereset elutasítását, ugyanis az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (a továbbiakban: Ektv.) 2. § l) pontja lc) alpontja szerint az alperes közvetítő szolgáltató, tehát nem áll fent felelőssége a kommentek formájában közzétett tartalmakért. Továbbá az Ektv. 7. § (3) bekezdése szerint a közvetítő szolgáltatók kizárólag tárhelyet, valamint felületet biztosítanak a tartalom elhelyezésére, nem áll fent kötelezettségük a blogok, hozzászólások tartalmának ellenőrzésével kapcsolatban, tehát a kommentek az indítványozó ellenőrzése és közreműködése nélkül jelennek meg, kizárólag a felhasználóktól függ, hogy az ott közölt tartalom jogsértő-e, illetve felvet-e más problémát annak megjelenése. A per részese volt az indítványozón túl még további két alperes, azonban a 19/2014. (V. 30) AB határozat nem ismerteti az ő álláspontjukat, ugyanis ők nem nyújtottak be alkotmányjogi panaszt.

Az Alkotmánybíróság említett határozata kitér a Fővárosi Bíróság 19.P.21.022/2010/7. számú ítéletére is, amely kimondta, hogy az indítványozó megsértette a felperes jóhírnév védelméhez fűződő személyiségi jogát az általa üzemeltetett honlapon az egyik cikkhez kapcsolódóan közzétett hozzászólásban fellelhető, felperesre vonatkozó negatív tartalmú kifejezések megjelenésébe történő belenyugvásával, ezért a bíróság kötelezte az indítványozót arra, hogy fizesse meg a felperes számára a perköltséget. Ezenkívül a bíróság a felperes keresetét elutasította. Az indítványozó közleményében nem lépi túl Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében deklarált véleménynyilvánítás szabadságának határait, ugyanakkor az általa képviselt álláspont egyben éles kritika is az online hirdetési gyakorlatról, amelyet a felperes folytat. Tekintve, hogy az indítványozó szóhasználata, kifejezésmódja a véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányosan megengedett korlátait nem lépi túl, keresete elutasításra került. Továbbá a bíróság ítéletében kimondta, hogy a hozzá-

szólások felelősségi kérdések tekintetében az olvasói levelekkel megegyező módon kezelendők, így azok tartalmáért az alperes jogi felelősségével helytállni köteles. Jelen ügy esetében a kommenteket túlzott mértékben, illetve indokolatlanul bántónak és sértőnek találta a bíróság, ezért megállapította jogsértés fennállását, annak ellenére is, hogy az alperes hivatkozott közvetítő szolgáltató mivoltára és arra, hogy emiatt nem tartozik felelősséggel a kommentek tartalmáért.

A perben résztvevő felek az elsőfokú ítélet iránt fellebbeztek, így az ügyet másodfokon a Fővárosi Ítéltábla bírálta el, amely előtt az elsőfokú eljárásban már ismertetett érveket hozták fel. A Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.21.129/2011/4. számú ítéletével helybenhagyta az elsőfokon eljáró bíróság döntését, azonban néhány kérdésben eltérő módon indokolta álláspontját. A következő sorokban az említett ítélet tartalma ismerhető meg. A bíróság megállapította, hogy az ügy elsőfokon történő elbírálása során az alperesek honlapján megjelent közlések és hozzászólások közti különbségtétel helytálló volt, amely szerint a közlések nem jogsértőek, az utóbbiak viszont igen, tehát azokkal kapcsolatban a felperes személyiségi jogi védelemben részesülhet. A másodfokon eljáró bíróság álláspontja azonban ellentétes volt az elsőfokon eljáróéval abban a tekintetben, hogy a hozzászólások olvasói leveleknek minősülnek-e, hiszen egy olvasói levél tartalmát előzetesen ellenőrzi a szerkesztőség vagy tárhely-üzemeltető, azonban a kommentek esetében nem megy végbe ehhez hasonló felülvizsgálat azok közzétételét megelőzően. Ebből a megállapításból következik, hogy a kommentek nem tartoznak az Ektv. tárgyi hatálya alá<sup>9</sup>, ezáltal az alperes nem hivatkozhat a közvetítő szolgáltató felelősségére vonatkozó szabályokra, amelyek számára előnyösebbek lennének az ügy elbírálása szempontjából. A bíróság szerint magánjellegű megnyilvánulásokként tekinthetünk a weblapon megjelenő kommentekre. A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint sem hagyható figyelmen kívül a honlap tulajdonosa vagy a fórum-működtető

<sup>9</sup> 19/2014. (V. 30) AB határozat

esetleges helytállási kötelezettsége a megjelenő esetleges jogsértő tartalmakért annak ellenére, hogy a weblapokon regisztráló felhasználók hozzászólhatnak az online, nyilvánosan megjelenő beszélgetéshez.

A Fővárosi Ítéltábla kimondta ítéletében, hogy a felperes jóról sérelme következett be az indítványozó „sértő” és „lealacsonyító” hozzászólásaiban.<sup>10</sup> A Fővárosi Ítéltábla egyetértett az első fokon eljáró bírósággal abban, hogy a megjelent jogsértő tartalmakat magába foglaló hozzászólások haladéktalan eltávolításának ténye a kártérítési igény kérdéskörénél, illetve ezzel kapcsolatban a felróhatóság megállapításánál és az alóla történő kimentésnél jelentős.

Az indítványozó a III. rendű alperessel együtt felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a fentiekben ismertetett tartalmú jogerős ítélet ellen, továbbá kérte az ítélet hatályon kívül helyezését. A kérelemben korábban már előterjesztett érveire hivatkozott, vagyis az Ektv. 2. § 1) pontja lc) alpontjára, amely értelmében közvetítő szolgáltatóként nem tartozik felelősséggel a hozzászólásokban megjelenő tartalomért és az Ektv. 7. §-ára, amely szerint közvetítő szolgáltatóként nem ellenőrzi a webes tartalmakat azok megjelenése előtt, kizárólag a felületet, illetve a tárhelyet biztosítja azoknak.

A Kúria nem találta megalapozottnak a felülvizsgálati kérelmet, továbbá megállapította a Pfv.IV.20.217/2012/5. számú ítéletében, hogy egyetért a Fővárosi Ítéltábla állásfoglalásával abban a tekintetben, hogy nem alkalmazható rá az Ektv. 2. § 1) pont lc) alpontja, vagyis jogsértése fennáll. Ezenkívül kimondta, hogy az alperesnek – mint internetes oldal – működtetőjének, számításba kellett volna venni a jogsértő tartalmak, felhasználók egyéni megnyilvánulásai megjelenésének lehetőségét. Megállapította továbbá a Kúria, hogy „a személyhez fűződő jogok megsértése objektív ténykérdés”<sup>11</sup>, tehát a régi Ptk. 84. § (1) bekezdésre hivatkozva alanyi jogon kérheti az érintett a jogsértés megállapítását.

<sup>10</sup> 19/2014. (V. 30) AB határozat [10] bekezdés

<sup>11</sup> 19/2014. (V. 30) AB határozat [13] bekezdés 2021/1.

## II. Az Alkotmánybíróság döntése

Az Alkotmánybíróság a 19/2014. (V. 30) AB határozatában megállapította, hogy ugyan az indítványozó nem a hozzászólás jogellenességének megállapítását, hanem a véleménynyilvánítás szabadságának nem kellő mértékben történő érvényesülését sérelmezte, az általa benyújtott alkotmányjogi panasz nem megalapozott.<sup>12</sup> A határozat kifejtette többek között az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások jogi szabályozását is.<sup>13</sup> A fenti tárgykörök legnagyobb részéről a már korábban említett Ektv. rendelkezik. A törvény két nagy kategóriába rendezi az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokat: a szolgáltatók vagy a közvetítő szolgáltatók körébe sorolja őket. Az előbbi esetében beszélhetünk természetes és jogi személyekről, valamint jogi személyiség nélküli szervezetekről<sup>14</sup>, az utóbbi esetében négy alkategóriát különböztethetünk meg. Az Ektv. 2. § 1) pontja szerint közvetítő szolgáltatónak minősül az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltató, amely az igénybe vevő által biztosított információt távközlő hálózaton továbbítja, vagy a távközlő hálózathoz hozzáférést biztosít (egyszerű adatátvitel és hozzáférés-biztosítás)<sup>15</sup>, az igénybe vevő által biztosított információt távközlő hálózaton továbbítja, és az alapvetően a más igénybe vevők kezdeményezésére történő információtovábbítás hatékonyabbá tételét szolgálja (gyorsítótárolás)<sup>16</sup>, az igénybe vevő által biztosított információt tárolja (tárhelyszolgáltatás)<sup>17</sup>, információk megtalálását elősegítő segédeszközöket biztosít az igénybe vevő számára (keresőszolgáltatás)<sup>18</sup>, alkalmazás-

<sup>12</sup> 19/2014. (V. 30) AB határozat [26] és [27] bekezdés

<sup>13</sup> 19/2014. (V. 30) AB határozat [29] bekezdés

<sup>14</sup> 2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről (a továbbiakban: Ektv.) 2. § k) pontja

<sup>15</sup> Ektv. 2. § la) pontja

<sup>16</sup> Ektv. 2. § lb) pontja

<sup>17</sup> Ektv. 2. § lc) pontja

<sup>18</sup> Ektv. 2. § ld) pontja

szolgáltató,<sup>19</sup> videómegosztóplatform-szolgáltató<sup>20</sup>.

Az ügy szempontjából releváns még az Ektv. 7.§-a is, amely rendelkezik a szolgáltató és a közvetítő szolgáltató internetes tartalmakkal kapcsolatos felelőssége közötti különbségről. Az említett szakasz (1) bekezdése szerint a szolgáltató felel az általa rendelkezésre bocsátott, jogszabályba ütköző tartalmú információért. A közvetítő szolgáltató azonban nem felel a más által rendelkezésre bocsátott továbbított, tárolt vagy hozzáférhetővé tett információért<sup>21</sup>, ha „nem a szolgáltató kezdeményezi az információ továbbítását<sup>22</sup>, „nem a szolgáltató választja meg a továbbítás címzettjét”<sup>23</sup> és „a továbbított információt nem a szolgáltató választja ki, illetve azt nem változtatja meg”.<sup>24</sup> Ezenfelül nem köteles ellenőrizni az információt, amelynek tartalmát nem ő alakítja, illetve jogellenes tevékenységekre utaló tényeket sem köteles keresni.<sup>25</sup> A kommentek nem minősülnek magánközlésnek a magánlevelekkel, telefonbeszélgetésekkel, e-mailekkel, naplókkel ellentétben, hiszen ellenkező esetben nem állnak az Alaptörvény IX. cikkének védelme alatt. A hozzászólás magánvéleménynek számít ugyan, azonban a nyilvánosságot kívánja vele elérni a felhasználó.<sup>26</sup>

Megkülönböztethetünk moderált és nem moderált hozzászólásokat az interneten. Az előbbieket a tárhely üzemeltetője közzététel előtt ellenőrzi, így lehetősége van azok eltávolítására, amennyiben jogsértő tartalmat fedez fel, illetve ha az ún. moderálási elveibe ütközőnek tartja.<sup>27</sup> Jelen határozat alapját képező alkotmányjogi panasz a véleménynyilvánítás szabadságán belül specifikusan a sajtószabadságra vonatkozik.<sup>28</sup> Az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése értelmében Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadsá-

gát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit. Az említett cikk (6) bekezdése szerint sarkalatos törvény rendelkezik a sajtószabadságról, illetve a médiaszolgáltatások, sajtótermékek és a hírközlési piac felügyeletét ellátó szervről.

A 19/2014. (V. 30.) AB határozat kimondja, hogy a blog és komment is közlésnek minősül, tehát esetükben is alkalmazható az Alaptörvény IX. cikke által biztosított véleménynyilvánítás és sajtó szabadságához fűződő jog, hiszen az internetes kommunikációs felületeket is megilleti az alkotmányos védelem. A véleménynyilvánítás szabadsága az általános kommunikációs alapjogok közé tartozik, amelyhez további speciális tényállások kapcsolódnak<sup>29</sup>, mint például a sajtószabadság az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésében, ami az „információk és a vélemények terjesztését jelenti”.<sup>30</sup> A fogalmat hosszú éveken keresztül kizárólag a nyomtatott sajtóra alkalmazták, azonban az internet térnyerésének következtében a jogalkalmazónak ki kellett terjeszteni az értelmezését. A sajtószabadság tehát a vélemény terjesztésére, másokhoz való eljuttatásához szükséges, nyilvánosságra hozatalához szükséges eszközöket és módokat védi, nem magát a vélemény kifejezése útján közölt tartalmat. Az online sajtó esetében tárhelyszolgáltatóról beszélhetünk nyomda helyett, illetve lényeges különbség még a papír alapú sajtóhoz képest, hogy terjesztő és kereskedő egyáltalán nem vesz részt a tartalom olvasókhöz történő eljuttatásában, hiszen az közvetlenül eljut az olvasóhoz, amennyiben látogatja az adott internetes oldalt.<sup>31</sup> A sajtószabadság az Alkotmánybíróság álláspontja szerint védelmet érdemel, továbbá egy korábbi határozatában kifejtette, hogy a sajtó szabadsága és annak korlátozása valamennyi médiumra vonatkoznak.<sup>32</sup>

A kommentek moderálása felveti azt a problémát, hogy a tárhelyszolgáltatónak annak ellenére is törölnie kellene az adott hozzá-

<sup>19</sup> Ektv. 2.§ le) pontja

<sup>20</sup> Ektv. 2.§ lf) pontja

<sup>21</sup> Ektv. 7.§ (2) bekezdés alapján

<sup>22</sup> Ektv. 8.§ (1) bekezdés a) pontja

<sup>23</sup> Ektv. 8.§ (1) bekezdés b) pontja

<sup>24</sup> Ektv. 8.§ (1) bekezdés c) pontja

<sup>25</sup> Ektv. 7.§ (3) bekezdés

<sup>26</sup> 19/2014. (V. 30) AB határozat [42] bekezdés

<sup>27</sup> 19/2014. (V. 30) AB határozat [43] bekezdés

<sup>28</sup> 19/2014. (V. 30) AB határozat [53] bekezdés

2021/1.

<sup>29</sup> 19/2014. (V. 30) AB határozat [53] bekezdés

<sup>30</sup> 19/2014. (V. 30) AB határozat [53] bekezdés

<sup>31</sup> 19/2014. (V. 30) AB határozat [55] bekezdés

<sup>32</sup> 19/2014. (V. 30) AB határozat [58] bekezdés

szólást, hogy ez nem áll szándékában, vagy akár kifejezetten ellentétes akaratával.<sup>33</sup> Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján az alapvető jogok akkor korlátozhatóak, ha az más alapjog vagy alkotmányos érték érvényesülése érdekében történik, azonban akkor is csak „a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan és az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával”<sup>34</sup> van erre lehetőség. A korlátozásnak a cél eléréséhez szükséges lehet a legkisebb mértékben kell megvalósulnia. Fontos megjegyezni, hogy a moderálást követően megjelent hozzászólás önmagában nem garantálja a jogsértés és az ehhez fűződő következmények elkerülését, hiszen a tartalom jogsértő volta nem attól függ, hogy a tárhelyszolgáltató vagy az oldal üzemeltetője annak tartja-e. Ugyan a moderálás után megjelent tartalom jogi sorsára nincs befolyása a tárhelyszolgáltatónak vagy üzemeltetőnek, azonban a tartalom nyilvánosságra kerüléséről önállóan dönthet, sem a bírói gyakorlat, sem jogszabályok nem kötelezhetik erre.<sup>35</sup>

Végezetül az Alkotmánybíróság kimondta, hogy „ha a moderálást vállaló internetes szolgáltatók felelősek az oldalukon megjelent jogellenes közlésekért, akkor a moderálást nem vállaló oldalak működtetőivel szemben a jogsértés megállapítása nem tekinthető aránytalannak”<sup>36</sup>, erre és a fentiekben ismertetett megállapításokra tekintettel elutasította az alkotmányjogi panaszt. Az Alkotmánybíróság határozatához Paczolay Péter párhuzamos indokolást, Stumpf István pedig különvéleményt fűzött.

Paczolay Péter egyetértett a határozat rendelkező részével, azonban álláspontja szerint a határozat alapját képező ügyben szereplő egyesületi honlap nem sajtótermék, amennyiben a sajtó fogalmát az Alaptörvénnyel azonos módon értelmezzük. Ugyan a magánjellegű közlések is élvezhetnek alkotmányos védelmet, azok nem kezelhetők azonos módon az internetes hírportálokkal vagy újságokkal. A különvélemény szerint az Al-

kotmánybíróságnak az ügyet nem a sajtószabadság, hanem a szólásszabadság általános joga szempontjából kellett volna vizsgálni, ugyanis a joggyakorlat a jövőben nem lesz következetes, ha a sajtószabadság a „sajtó forgalmi körén túl is alkalmazhatóvá válik”. Problémákat vet fel az is, hogy a weblap fenntartója az ügyben csak üzemeltetőként szerepel a sajtószabadsággal összefüggésben, nem pedig a saját tartalmának szerkesztőjeként.<sup>37</sup> A sajtó- vagy szólásszabadság általános jogának alkalmazása azért hangsúlyos kérdés, mert eltérő alkotmányossági mércék vonatkoznak a kétféle megközelítésre. A párhuzamos indokolás szerint alkotmányos egyensúlyra van szükség a szólásszabadság és a személyiségvédelem között, amely keretében különbséget kell tenni a beazonosítható személytől származó és a névtelen kommentek között. Értelmezésében a sértett kizárólag „perelhetné a moderálást nem alkalmazó honlap üzemeltetőjét, ha a neki küldött jelzésre nem távolította el a kifogásolt bejegyzést”.<sup>38</sup> Az eltávolítást követően nem vethető fel az oldal tartalmáért való felelőssége. Névtelen kommentek esetén megkülönböztethetünk objektív, illetve felróhatóságon alapuló felelősséget. A weblap üzemeltetője a jogsértőnek vélt komment eltávolításával eleget tenne a tőle elvárható magatartásnak, továbbá megjegyzendő, hogy a kommenteken keresztül történő jogsértés jellemzően nem jelentős mértékű.

A 19/2014. (V. 30.) AB határozathoz Stumpf István különvéleményt fűzött, azaz nem értett egyet a határozat rendelkező részével és ennek következtében a többségi állásponttal sem, amely szerint a hozzászólások tartalma miatt a weblap üzemeltetője felelősségre vonható akkor is, ha semmilyen módon nem járult hozzá a jogsértő tartalom létrejöttéhez a tárhely vagy felhasználói felület biztosításán kívül. A különvélemény az ún. értesítési-eltávolítási („notice and takedown”) eljárást vagy a fenntartó másodlagos felelősségét javasolja. Az utóbbi esetben a honlap üzemeltetője, csak abban az esetben

<sup>33</sup> 19/2014. (V. 30) AB határozat [59] bekezdés

<sup>34</sup> Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés

<sup>35</sup> 19/2014. (V. 30) AB határozat [64] bekezdés

<sup>36</sup> 19/2014. (V. 30) AB határozat [67] bekezdés  
2021/1.

<sup>37</sup> Paczolay Péter párhuzamos indokolása [72] bekezdés

<sup>38</sup> Paczolay Péter alkotmánybíró párhuzamos indokolása [76] bekezdés

köteles helytállni a hozzászólások formájában megjelenő tartalmakért, ha a komment szerzőjét nem lehet beazonosítani vagy az üzemeltető nem szeretné felfedni a felhasználó kilétét.

Véleménye szerint különbséget kell tenni a moderált és a nem moderált hozzászólások között, ugyanis az előbbi esetében felmerül a szerkesztői felelősség, hiszen felülvizsgálatot követően került közzétételre a tartalom. Ugyanerre a véleményre jutott a Pécsi Ítéltábla Pf.VI.20.776/2012/5.számú ítéletében 2013-ban, amely szerint „az interneten hozzáférhető honlap fenntartója (közvetítő szolgáltató) akkor tartozik polgári jogi felelősséggel a honlapra mások által feltöltött ún. kommentek jóhírnevet sértő tartalmáért, ha a tudomásszerzést követően haladéktalanul nem intézkedik a jogsértő tartalom eltávolítása iránt.”

A különvélemény kimondja, hogy nem várható el a tárhelyszolgáltatótól vagy a weboldal üzemeltetőjétől, hogy folyamatosan kísérje figyelemmel a hozzászólások megjelenését és azok tartalmát, továbbá azonnal távolítsa el a jogsértő tartalmakat. A felelősége azonban fent áll abban az esetben, ha a jogsértő tartalomról való értesülést követően sem távolítja el haladéktalanul a hozzászólást. Jelen ügy esetében „legkésőbb a perbeli keresetlevél kézbesítésével” értesült az alperes a jogsértő tartalom létezéséről, mégsem távolította el azt, amellyel mulasztást követett el.<sup>39</sup> Nem önmagában a hozzászólás el nem távolítása tehát a probléma az alábbi sorokban ismertetett álláspont szerint, hanem ha nem távolítja el haladéktalanul, amint arról tudomást szerez. Továbbá néhány oldalon a látogatók, olvasók által közzétett tartalmak nem kommentként jelenhetnek meg, hanem „felhasználók által létrehozott tartalomként”. A hozzászólásokban gyors reakció esetén gyakran vita, diskurzus

alakul ki különböző témákban az álláspontok összeütköztetésével, ezt a funkciót azonban ellehetetleníteni egy előzetes moderálási rendszer működése, hiszen fizikai képtelenség az ilyen eszmecserekhöz kellően gyorsan elvégezni a tartalom felülvizsgálatát. Az érvelés leszögezi, hogy egy közösségi portál tartalmának alakításához mindig több ember szükséges, azonban az adott felhasználói fiókot mindig a felhasználó szerkeszti, illetve más felhasználók számára is adhat szerkesztési és közzétételi jogosultságokat. Annak ellenére, hogy a web 2.0.-s oldalak célja a kommunikáció, olvasóik között felmerülhet az igény a tájékozódásra, hiszen napjainkban már sok közszereplő, intézmény rendelkezik felhasználói fiókkal ezeken a portálokon. A blogok, illetve ezek az oldalak legnagyobb többségükben nyilvánosak, azonban az ezzel kapcsolatos beállítások kezelése értelemszerűen a felhasználó feladata és lehetősége. Stumpf István összességében tehát a többségi álláspont értelmében az ügyben alkalmazott felelősségi alakzat jelen tényállás melletti létjogosultságát kérdőjelezte meg.

### III. Összegzés

A Panaszos ügyében a Fővárosi Ítéltáblához, majd a Kúria járt el, mielőtt alkotmányjogi panasz került benyújtásra. Az indítványozó nem a hozzászólás jogellenességét, hanem a véleménynyilvánítás szabadságának nem kellő mértékben történő érvényesülését sérelmezte, de az általa benyújtotta alkotmányjogi panasz nem volt megalapozott. Paczolay Péter egyetértett a határozat rendelkező részével, de szerinte az ügyben szereplő egyesületi honlap nem számít sajtóterméknek, míg Stumpf István nem értett egyet a határozat rendelkező részével, így a többségi állásponttal sem. Ő sokkal inkább az értesítési-eltávolítási eljárást, vagy a fenntartó másodlagos felelősségét javasolta.

<sup>39</sup> Stumpf István különvéleménye [88] bekezdés 2021/1.

**Lutring Erika**  
**joghallgató demonstrátor**  
*PTE AJK Alkotmányjogi Tanszék*

**A jogértelmezés módszerei és hatása a bírói jogalkalmazásra**

**I. Jogértelmezési módszerek, különös tekintettel a teleologikus jogértelmezésre**

Montesquieu örök érvényű mondása, mely szerint a törvényt nem csak betűje, hanem annak szelleme szerint is vizsgálni kell, ad egyfajta iránymutatást a jogértelmezés során, ugyanis nyilvánvalóan nem elegendő, ha a jogot, annak tartalmát csak nyelvtanilag próbáljuk meg megérteni, hiszen a jogalkotó szándéka ennél többre terjed ki. Vizsgálni kell azt a jogalkotási, politikai, társadalmi, gazdasági és nem utolsósorban kulturális, morális környezetet, amelyben az adott jogszabály megszületett. Az Alaptörvény 28. cikke rögzíti, hogy a bíróságoknak a jogszabály szövegét azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezniük, tehát az Alaptörvényben megállapított, a magyar jogrend alkotmányos alapját képező alapvető értékeket figyelembe kell venni. Továbbá az R) cikk (3) bekezdése értelmében nem lehet figyelmen kívül hagyni történeti alkotmányunk vívmányait, valamint a Nemzeti hitvallást sem. A preambulum értelmezése is problematikus ilyen szempontból, hiszen megjelenik benne egyrészt a normatív tartalom, másrészt rugalmas megszövegezése által nem hat azonban merev jogforrási részként. Kérdés, hogy az értelmezéskor mit veszünk figyelembe: a jogalkotó által elérni kívánt célt vagy a realitás talaján maradván a jogszabály szövegét a valósághoz igazítjuk. Előbbit, amely inkább a jogszabály megalkotásakor uralkodó viszonyokat, azaz az akár már lezárult állapotokat veszi alapul, nevezzük *originalista felfogásnak*, utóbbit *evolucionista szemléletnek*.

A jogi normák megfogalmazására többnyire az absztrakció jellemző, általánosságban vannak megfogalmazva, így egyedi, konkrét esetre vetítésük, alkalmazásuk során

elengedhetetlen a jogértelmezés. Megkülönböztetjük a jogszabályi, a jogirodalmi és a jogalkalmazói jogértelmezést, amely utóbbi érdekesebb számunkra a jelenlegi téma kapcsán. Ugyan a jogalkalmazó általi értelmezés a konkrét, előtte folyamatban lévő ügyre vonatkozik és annak kapcsán bír csak kötelező erővel, azonban ha a jogalkalmazó a jogértelmezést a Kúria eljárásának keretein belül végzi, vagy ennél speciálisabb esetben az Alkotmánybíróság végzi el az előtte folyamatban lévő alkotmánybírói eljárással kapcsolatban a jogértelmezést, akkor ennek kötelező ereje kiterjed a bíróságokra. Utóbbi esetekben beszélünk a precedensek fényében való értelmezésről.

A jogértelmezéshez több módszer áll rendelkezésre. Sokáig a nyelvtani és logikai értelmezés volt a bevett gyakorlat, majd a természetjogi felfogásnak köszönhetően elterjedt a rendszertani értelmezés is, amelyben minden norma visszavezethető egy alapnormára és abból pedig levezethető az összes norma. *Friedrich Carl von Savigny* négyes rendszert alkotott meg, amelyben a nyelvtani, a logikai, a rendszertani és a történeti jogértelmezés egymásra épül. A nyelvtani értelmezés azért nem elegendő, mert a szavak jelentése a társadalmi viszonyok változásával módosul és alakítják a különböző ideológiai felfogások is. Az adekvát eredmény eléréséhez többnyire nem elegendő a szavak hétköznapi értelem szerinti felfogása, ehhez a kifejezéseket egy jogi környezetben, komplex vizsgálatoknak alávetve kell elemezni. A logikai értelmezés során a formális logikai szabályait alkalmazzák a norma értelmének feltárása érdekében. Ekkor vizsgálják, hogy milyen logikai kapcsolat van a rendelkezés egyes elemei között. A joglogikai értelmezés, amelyet a bíróságok is alkalmaznak, már a rendszertani értelmezés egy válfaja. A rendszertani értelmezésnek pedig lényege, hogy az adott jogi norma valódi tartalmát akképp próbálja meg feltárni a bíróság, hogy a normát egy átfogó normarendszerbe helyezi és összeveti más jogszabályokkal, jogágakkal, jogintézményekkel és magával a jogrendszerrel. A rendszertani értelmezésen

belül helyezkedik el a precedensek fényében való jogértelmezés, melynek több forrása van, így az alkotmánybírósági határozatok, kollégiumi vélemények és kúriai jogegységi határozatok. Ezzel kapcsolatban érdemes kiemelni, hogy a tavalyi év április elsejével hatályba lépő, A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) módosítása következtében a magyar jogrendszerre jellemző kontinentális modellben elmozdulás következett be az angolszász jogrendszerekben ismert precedensrendszer felé. A korlátozott precedensrendszer, valamint a jogegységi panasz eljárás a Kúria, és elsősorban annak elnöke és elnökhelyettese kezébe olyan hatalmat adott, amely többek szerint megkérdőjelezheti a bírói függetlenség, mint alkotmányos érték és követelmény, valamint a Kúria által biztosított joggyakorlat egységessége feletti örökös közöti arányosság fennállását. Felmerül annak kérdése, hogy mennyiben szolgálja hatékonyan a joggyakorlat egységését ez az új perorvoslati eszköz, a jogegységi panasz, amely csak kúriai határozattal szemben nyújtható be. Vizsgálatot érdemel az is, mennyiben kívánja a gyakorlatban „keretek közé szorítani a korlátozott precedensrendszer” – azaz, hogy a Kúria valamennyi egyedi döntése is kötelező az alsóbb bíróságokra – a bírói jogértelmezést, mennyiben érinti ez a bírói függetlenséget, és az egyes esetek egyediségének értékelési lehetőségét, szabadságát. Kérdéses lehet az is, hogy ez a megoldás – az alsóbb bírói döntések kúriai ítéletek általi „meghatározottabbá” válása – mennyiben sérthet alapvető jogokat és mennyiben mozdíthatja el a bírói döntésekkel szembeni sikeres alkotmányjogi panasz-eljárások számát.

Az ugyancsak rendszertani értelmezéshez sorolható analógián alapuló értelmezés esetei közül a jogi analógiái érdemel említést, amikor más jogterületen más tényállásra általános jogtételeket alkalmaznak, viszont ez a pozitív jogtól elhatárolódó módszer a jogalkalmazót kvázi jogalkotó szerepkörbe helyezheti. Ha a jogi norma kifejezéseinek, szavainak értelmét a jogág rendszertani

összefüggéseire tekintettel határozzák meg, akkor doktrinális-jogdogmatikai értelmezésről beszélhetünk, melynek forrásai a törvény-előkészítési folyamatok során keletkező tudományos munkák. A jogelvek fényében történő értelmezés a dogmatikai jogértelmezés egy faja. A jogelvek absztrakt elvek, így pontosításra szolgálnak a jogalkalmazó részéről és nem alkalmazhatók korlátlanul. Végül a történeti értelmezés a jogszabály megalkotásakor társadalmi, gazdasági és politikai erőviszonyokat kutatja, amelyek a jogalkotó szándékát alakították a norma létrehozása során. Ebben az esetben kétféle értelmezés képzelhető el: egy merev értelmezés, amely nem veszi figyelembe a jogszabály megalkotásakor és alkalmazásakor viszonyrendszerek közötti különbségeket és egy rugalmas értelmezés, amelynek értelmében a bíró tekintettel van arra, hogy a jogalkotó hogyan szabályozná, hogyan változtatná meg jogalkotásakor szándékát a végbement változások ismeretében. Ehhez nyilvánvalóan elsődlegesen a jogalkotó szándékát kell minél behatóbban megismerni.

A teleologikus értelmezés megjelenése *Rudolf von Jhering* német jogtudósnak köszönhető. Ez az értelmezési módszer a normával elérni kívánt célt veszi alapul, azaz feltételezi, hogy a jogszabály egy értelmes és igazságos célra törekszik. A bíró e módszer alkalmazásakor a jogszabály társadalmi rendeltetését vizsgálja, melynek során figyelembe veszi annak preambulumát és a szövegben rejlő funkciókat is. Az értelmezés történhet az alapjogok vizsgálata tükrében, melynek során a jogalkalmazó figyelembe veszi, hogy az érintett jogi norma alkalmazása született ítéletekben milyen gyakori az alkotmánybírósági határozatokra, valamint közvetlenül az alapjogokra való hivatkozás, illetve a jogszabály kapcsán milyen gyakori az Alkotmánybírósághoz fordulás. Előfordulhat a társadalom etikai, erkölcsi értékeire való hivatkozás, de ez inkább az Amerikai Egyesült Államokban megszokott, az európai államokban nem. Magában rejti azt a veszélyforrást, hogy az objektív alapú ítélkezést a jogilag nehezen értelmezhető és vita forrását jelentő morális elvek

meggyengítik, így az igazságosság vagy a méltányosság nem értelmezhető egységesen. E morális elvek alkotmánybíróági határozatokban nyerhetnek normatív erőt, amikor a testület ezen formális értékeket megtölti jogilag is értelmezhető tartalommal. Ha a jogszabály céljának vizsgálatáról van szó, akkor érdemes a preambulumból kiindulni, amelyben a jogalkotó általában megfogalmazza az alapvetéseket, előzetes jogszabályi összefoglalást.

A teleologikus értelmezésről vallott felfogások nagy változásokon mentek keresztül az elmúlt évtizedekben hazánkban is. *Szabó Imre* a szocialista korszakban azt vallotta, hogy a teleologikus értelmezés során a törvény elszakad keletkezésétől, annak körülményeitől, sőt akár a jogalkotó akaratától is, és egy külsőleg meghatározott (a szocialista korszakban jellemzően a pártvezetés és az ideológia által kidolgozott) cél elérésére koncentrál. A célorientáció során azonban kizárólag a jogalkotó által is elérendő (vagy számára elérendőként előírt) célokat szabad figyelembe venni az értelmezéskor. Ezzel szemben *Pokol Béla* a teleologikus értelmezésnek három fajtáját különböztette meg: egyrészt az alkotmányos alapjogok fényében való értelmezést, másrészt a jog mögötti etikai értékek fényében való értelmezést és harmadrészt a jogszabály céljai szerinti értelmezést. Rávilágított arra, hogy az alapjogok megerősödése és az Európa-szerte kiépülő alkotmánybíróóságok eredményezték azt, hogy a jog tradicionális rendszeréből kilépett az alapjogok katalógusa, amely egyre gyakoribb hivatkozási alap az egyes, konkrét jogesetek kapcsán. A teleologikus értelmezésben tükröződik mind a szubjektív, mind az objektív szemlélet: előbbi a jogalkotó saját, jogról és igazságról – melyek nem mindig, sőt egyre nehezebben kerülnek párhuzamba – vallott individuális felfogását, míg utóbbi a magának a jogalkotásnak a szándékát jeleníti meg, amely társadalom szükségleteiből jelentkező elvárásokat fogalmazza meg. A jogalkotói szándékról megoszlanak a vélemények, hiszen ez egy időleges szándékot jelent, amelyet egyaránt formál a szükségesség és a kényszer és ezek

elsősorban a politikai akaratképzés mezsgyéjén, különböző alternatívák összehasonlításával és egyeztetésével alakultak ki. *Jakab András* ezt az értelmezési módot szubjektív teleológiai módszernek tartja, mert – ahogyan ő fogalmaz – a jogalkotó rendelkezik a legerősebb legitimációval arra nézve, hogy saját szándékát, célját értelmezze. Ezzel a legnagyobb probléma az, hogy sokszor nem feltétlenül egyezik a törvényelőkészítők valós szándékával a politikai viták során kialakult azon szándék, amelyet kodifikálni kell, ezekbe mindig bele kell számítani az ellenvéleményeket is. *Tóth J. Zoltán* úgy gondolja, hogy a jogalkotó szándékára való hivatkozással a történeti értelmezés révén próbálják megállapítani, hogy mi volt az a célképzet, amely a jogalkotót irányította a norma megalkotásakor. Hasonlóan gondolja *Blutman László* is, mikor kifejti, hogy a történeti értelmezés a jogalkotás indokait és céljait próbálja felfedni. Így végülis a teleologikus értelmezés folyamata során is vizsgálhatóak a jogszabálytervezetek, a parlamenti viták anyaga, különböző szakmai publikációk és a társadalmi párbeszéd is. Fontos és talán az egyik legautentikusabb forrásnak számít a Magyar Közlönyben megjelenő miniszteri indokolás, amely mára már kötelező értelmezési szemponttá vált. A Kúria jelenlegi elnöke, *Varga Zs. András* pedig a jogalkotó eredeti, elfogadáskori szándékát tartja irányadónak a teleologikus értelmezéskor. A jogalkotói szándék vizsgálatánál figyelemmel kell lenni az idő múlására is, hiszen a jogalkotói szándék kialakulása és manifesztálódása, valamint a norma jogalkalmazó általi értelmezése közötti időben az életviszonyok képesek úgy megváltozni, hogy előfordulhat, hogy a jogalkotó szándéka sem egyezik már meg a jogalkotáskori célokkal. Viszont eltérnek a felfogások azzal kapcsolatban, hogy figyelembe kell-e venni az értelmezés során a társadalomban végbement változásokat. Van olyan felfogás, amely szerint a jogalkotó szándékát és célját csak a jogalkotás időpontját rövid időn belül követő döntésekkor lehet figyelembe venni, hiszen a társadalom – a fogalom komplexitásából adódóan – nem tud gyorsan változni.

Kérdéses azonban, hogy mi számít rövid időnek, illetve jelenleg a szabályozási környezet – főleg ami a jogrend alapjait képező Alaptörvényünket illeti – jóval gyorsabb változásai és instabilitása miatt nehezebb összehangolni a szabályozást a társadalmi és politikai struktúra alakulásával.

## II. Az alkotmány-konformitás

A jogszabályok alkalmazását megelőző értelmezéskor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Az Alaptörvény megteremti a lehetőséget a alkotmány bírói értelmezésének, ez alkotmány-konform értelmezésként jelenik meg, tehát a bírói alapjogvédelem nincs deklarálva. A bírói jogértelmezéssel az Alkotmánybíróság a valódi alkotmányjogi panaszok során találkozhat. Azonban vizsgálódási területe igencsak behatárolt, az alkotmány-konform kérdésében vizsgálódhat, így kitérhet az alapjogokra és azok bíraskodási védelmére, viszont az alkotmányjogi panaszokban absztrakt módon az Alaptörvény rendelkezéseire nem minden esetben lehet hivatkozni, az alapjogok katalógusának határai nem tisztázottak, azt a bírák az előttük folyó ügy során gyakran félreértik, hibásan és sokszor önkényesen hivatkoznak egyes, Alaptörvényben deklarált jogokra. Az Alkotmánybíróság a 3179/2018. (VI. 8.) AB határozat<sup>1</sup> indokolásának [81] pontjában ezzel kapcsolatban kimondta, hogy a jogszabályokat komplex módon, egymásra, a jogalkotó céljára és az Alaptörvényre tekintettel kell értelmezni. Mivel az Alkotmánybíróság határozatai *erga omnes* érvényességgel rendelkeznek, így az Alaptörvénynek megfelelő értelmezés nem térhet el az AB által kifejtettektől<sup>2</sup>, és a bíróságnak döntésében részletesen meg kell jelölnie döntése indokait. A tartalom feltárása alkotmány-konform akkor, ha a bíróság az értelmezés során megvizsgálja a jogszabály célját, majd az eredményt

összeveti az Alaptörvénnyel; másrészt abban az esetben, amikor az értelmezést eredményét szintén abból a szempontból vizsgálja, hogy az az Alaptörvénynek megfelel-e, viszont ekkor irreleváns az értelmezés módszere. Hangsúlyozni kell azt is, hogy amennyiben létezik alkotmánybírói határozat és abban értelmezés egy adott ügy kapcsán, akkor azt az *erga omnes* jellegnek köszönhetően a bíróságoknak figyelembe kell venniük. Ennek hiányában azonban az Alkotmánybíróság kifejezetten biztatja a bíróságokat, hogy értelmezzék autentikusan az Alaptörvényt, viszont ekkor sem tehetik félre a jogszabályokat.

Az Alkotmánybíróság alkotmány-konformitást ellenőrző tevékenysége és esetleges későbbi hatályon kívül helyező döntése egyfajta külső kontrollként hat a jogalkalmazók számára, így már az elsőfokú döntéshozatal során igyekeznek minél szélesebb körben vizsgálni az értelmezési lehetőségeket. Az Alkotmánybíróság felhatalmazással bír arra nézve, hogy megvizsgálja azt, hogy a jogalkalmazó a döntésben érvényre juttatta-e az Alaptörvényben foglalt jogok alkotmányos tartalmát. Ez viszont arra készítheti a bíróságokat, hogy egy ítéletük esetleges megsemmisítésének elkerülése érdekében maguk vizsgálják felül egy jogszabály Alaptörvénnyel való összhangját. Ez természetesen nem probléma egészen addig, amíg nem önkényesen raknak félre jogszabályt. Hiszen ha úgy is ítélik meg, hogy egy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenes, akkor sem saját elhatározásuk alapján dönthetnek úgy, hogy alkalmazzák-e vagy sem. Ilyen esetben csak az Alkotmánybíróság rendelkezik hatáskörrel a jogszabály felülvizsgálatára és – ha szükséges – megsemmisítésére.

<sup>1</sup> [http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/b26b2a66a59e0601c125812a00589cd9/\\$FILE/3179\\_AB%20hat%C3%A1rozat.pdf](http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/b26b2a66a59e0601c125812a00589cd9/$FILE/3179_AB%20hat%C3%A1rozat.pdf) (2021. 04. 22.)

<sup>2</sup> 6/2018. (VI. 27.) AB határozat, Indokolás [28] pont 2021/1.

### III. A bírói jogértelmezés és módszerei

A kontinentális jogrendszer részeként a magyar jognak is elsődleges forrása az írott jog. Ahhoz, hogy a jogalkalmazó szervek – legyen szó akár bíróságokról, akár közigazgatási szervekről – megfelelően implemenálni tudják a jogot és annak célját elérjék, szükség van arra, hogy a jogalkalmazó megértse az adott jogi norma funkcióját és ezt helyezze a döntéshozatal középpontjába. E komplex folyamat során a bírák feladata, hogy az általános életviszonyokra reflektálva megalkotott, absztrakt norma alá szubszumálják a konkrét, egyedi jogesetet. Ennek során fel kell oldaniuk a konkrét ügyben felmerülő kollíziót a jogszabály segítségével. Ugyan jogállamisági elvárás a normák értelmezése azok alkalmazása előtt, az Alaptörvény 28. cikkének figyelembevétele<sup>3</sup> pedig alapvető alkotmányossági kitétel, ennek ellenére mégsem lehet a bíró egyéni döntése alapján a jogszabályokat félretenni, függetlenül attól, hogy milyen eredményre jut a jogalkalmazó az értelmezés során. Erre nincs felhatalmazva, ehhez az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezést kimondó döntésére van szükség. Ezt a rendkívül fontos kitéltelt a bírói jogértelmezéssel és -alkalmazással kapcsolatban a Kúria több alkalommal is kimondta.<sup>4</sup> A bíróságnak tehát ahhoz, hogy ítéletét meghozza és azt a szükséges, logikusan felépített indoklással láthassa el, szükségképpen értelmeznie kell a normát és annak szövegét – de elsősorban annak mögöttes tartalmát, értelmét – igazítania kell a megváltozott életviszonyokhoz. Ekkor a jogalkalmazó vizsgálja az adott jogszabályhelynek a jogrendszerben elfoglalt helyét, viszonyát a többi normával és bizonyos jogintézményekkel.

2009 és 2011 között végeztek egy kutatást<sup>5</sup>, melynek keretében azt vizsgálták, hogy az ítélezési gyakorlatban a bíróságok a

különböző értelmezési módszereket milyen arányban alkalmazzák. Ebből kimutatható, hogy az elsődlegesen alkalmazott grammatikai értelmezésen belül a jogi szakmai értelmezés kétharmad arányban domináns, ezen belül negyvenöt százalékot alkot a kontextuális értelmezés. Figyelemreméltó adat, hogy a bírói jog egyharmados gyakorisággal szerepel a kutatásokban és a teleologikus értelmezés alkalmazási aránya nyolc százalék körül alakult, azaz ezek nem elhanyagolható módszerek, hanem igenis jelen vannak a gyakorlatban, ugyan a teleologikus értelmezés alkalmazásának felszálló ága a rendszerváltás óta is nehezen erősödik meg.<sup>6</sup> Sőt *Pokol Béla* 2005-ben folytatott elemzését követően, melynek során bírósági határozatok vizsgált meg, azt a konklúziót vonta le, hogy a jogalkotó szándékára való hivatkozás olyan elenyésző, hogy szinte már eltűnt a gyakorlatból.<sup>7</sup>

Utóbbi megállapítással összefüggésben elmondható, hogy a bíróságokat az Alaptörvény hatályba lépése előtt több kritika is érte amiatt, hogy tartózkodtak újszerű alkalmazási módszerek alkalmazásától.<sup>8</sup> 2012 után az Alkotmánybíróság külön felhívta a figyelmet a teleologikus módszer fontosságára és annak Alaptörvénnyel összhangban történő alkalmazására. Jelenleg<sup>9</sup> a Bírósági Határozatok Tárában egy vizsgálatot lefuttatva, azt az eredményt kapjuk, hogy 2012 óta a Kúria 942 határozatában szerepel a jogalkotói szándékra való hivatkozás. E határozatok több jogterületen születtek, így polgári jog, közigazgatási jog, büntetőjog és a gazdasági jog is gyakran előfordul, de a

<sup>6</sup> Lábady Tamás: A magyar magánjog (polgári jog) általános része. Dialóg Campus, Budapest–Pécs 1997. 224. o.

<sup>7</sup> Pokol Béla: Jogelmélet: Társadalomtudományi trilógia II. Századvég Kiadó, Budapest 2005. 190. o. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssao-104296> (2021. 04. 27.)

<sup>8</sup> Jakab András: A szocializmus jogdogmatikai hagyatékának néhány eleméről. *Iustum Aequum Salutare*. III. 2007/1. szám. 206–208. o. [http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/20071sz/ias\\_189\\_214.pdf](http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/20071sz/ias_189_214.pdf) (2021. 04. 29.)

<sup>9</sup> <https://eakta.birosag.hu/anonimizalt-hatarozatok> (2021. 04. 29.)

<sup>3</sup> BH 2013.287. (Pfv.II.20.068/2017/9.)

<sup>4</sup> Kúria Mfv. 10.272/2015/4. számú ítélete

<sup>5</sup> Tóth J. Zoltán: A dogmatikai és a jogirodalmi értelmezés a magyar felsőbbbírósági gyakorlatban. [https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/10\\_Tohtj\\_Zolta\\_n.pdf](https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/10_Tohtj_Zolta_n.pdf) (2021. 04. 24.) 2021/1.

közigazgatási jog jogterületén született egyedi érdemi döntések vannak túlsúlyban. A tendencia megfordulni látszik, ennek hátterében a 2012-t követő alkotmánybírósági gyakorlat és annak inspirációja állhat, valamint a jogszabálydömping is, amely átalakította az egyes jogterületek közötti kapcsolatokat.<sup>10</sup> Emellett nem szabad megfeledkezni az Alaptörvény 28. cikkének 2019. január elsejétől hatályos szövegéről sem. Az említett szám azonban megtévesztő: valóban emelkedett a tendencia, ami a jogalkotói szándék vizsgálatát, így a teleologikus értelmezést is jelenti, azonban a legtöbb döntésben továbbra is csak fel-felbukkan,

említés szintjén és nem ez áll a döntéshozatal alapjául szolgáló vizsgálódás középpontjában, többnyire csak szubszidiárius jelleggel jelenik meg. Előfordul, hogy a bíróság a jogalkotó szándékát a jogszabály szövegéből állapítja meg. Felmerül a kérdés, hogy ilyen esetben *milyen értelmezési módszerről beszélünk?* Mivel a bíróság a jogalkotó szándékát keresi, így akár lehetne teleologikus értelmezés is, de mivel a jogszabály szövegéből indul ki, így a logikai jogértelmezés megállapításának is helyt lehetne adni. Nehéz ezt megállapítani, hiszen maga az objektív és szubjektív értelmezés határai is elmosódnak.<sup>11</sup>

---

<sup>10</sup> Szigeti Krisztina: A bírói jogértelmezés és a hetedik Alaptörvény-módosítás. Eljárásjogi Szemle 2018/4. 14. o.  
<https://eljarasjog.hu/2018-efolyam/a-biroi-jogertelmezes-es-a-hetedik-alaptorveny-modositas/> (2021. 04. 30.)  
2021/1.

---

<sup>11</sup> Blutman László: Hat tévhit a jogértelmezésben. JeMa 2015/3. 90. o.  
<https://jema.hu/article.php?c=423> (2021. 04. 30.)

**Molnár Kitti Erika**  
**joghallgató demonstrátor**  
*PTE AJK Alkotmányjogi Tanszék*

## **A szöveghű értelmezés előnyei és hátrányai a bírói gyakorlatban**

### **I. Bevezetés**

A jogalkalmazás során mindig esetről esetre kell vizsgálni, hogy mit mond a jog, hogyan alkalmazható egy-egy jogi norma egy egyedi ügyben. A jogértelmezés segít abban, hogy a jogszabályok általánosan megfogalmazott tényállásait egy konkrét esetre pontosítsuk, a norma absztrakt értelmét megtaláljuk. A jogalkalmazói jogértelmezésnek több típusa van, amelyek közül nehéz kiemelni a legjobbat, leghatékonyabbat, hiszen más-más funkciót tudnak betölteni egy ügy elbírálása során. A következőkben szeretném most ezeket röviden ismertetni.

A nyelvtani értelmezés a szó szerinti jelentésből indul ki, a jogi norma nyelvi megfogalmazása és a konkrét tényállás közötti kapcsolat vizsgálatát jelenti. Ilyenkor nyelvtani szabályok alapján kerülnek elemzésre a jogszabályokban leírt szavak, kifejezések. A nyelvtani módszer alkalmazásakor az általános nyelvi jelentés feltárása a cél. Ennek során a szó tartalmi jelentését kell meghatározni, valamint azt, hogy ez a hétköznapi, illetve a jogi szaknyelvben érvényre tud-e jutni. A nyelvtani értelmezésnek a nyelvi jelentés még lehetséges értelme határozza meg a legszélső határát. A grammatikai értelmezést általában más értelmezési móddal együtt alkalmazzák, csak ritkán kizárólagos.

A logikai értelmezés során a formális logika szabályait kell alkalmazni a jogszabály tartalmának feltárásához. Ez az értelmezési módszer az írott norma fogalmaiból kiindulva vizsgálja ezeknek és a tényállás elemeinek egymáshoz való logikai viszonyát. Ezen értelmezési mód alkalmazása során a normaszövegben különböző helyeken megjelenő fogalmakat összehasonlítják egymással, és tartalmukat kibontják.

A rendszertani – másnéven szisztematikus – értelmezést alkalmazva úgy ismerhető meg a

jogi norma értelme, hogy azt átfogó normarendszerbe illesztjük be. A módszer a jogszabály valódi tartalmára más jogtételekkel, jogintézményekkel, a jogággal, jogrendszerrel fennálló összefüggéseinek vizsgálta révén következtet. A jogszabály szerkezetéből kiindulva kell megvizsgálni a norma helyzetét, funkcióját.

A történeti értelmezés annak a feltárását jelenti, hogy az alkalmazandó norma a létrehozatalakor milyen probléma megoldására szolgált. Azt is mérlegelni kell, hogy a normában szereplő szavak, kijelentések változtak-e, és ha igen, akkor mennyiben, a meghozataluk időpontjában elfogadott jelentéshez viszonyítva. Vizsgálni kell azt is, hogy ez a norma alkalmazáskori értelmét milyen módon befolyásolja. Ennek megállapítása után a normát úgy kell értelmezni, hogy az a jogalkotó akaratának megfelelően. Ilyenkor a vizsgálat középpontjába az kerül, hogy mi volt a jogalkotó társadalmi, gazdasági, de legfőképpen politikai kényszerek, egyezségek által kiformált időleges szándéka.<sup>1</sup>

A teleológiai értelmezés esetében azt kell figyelembe venni, hogy a jogi norma megalkotásakor mi volt az elérni kívánt cél. Ezen értelmezési mód alkalmazásakor a jogalkalmazó gyakran a törvény címét, preambulumát veszi alapul, mivel ez szükséges ahhoz, hogy a jogszabály objektív célján, társadalmi rendeltetésén alapuló jelentését fel tudja tárni.<sup>2</sup>

A genetikus interpretáció során azt tárják fel, hogy a vizsgált norma milyen módon keletkezett. Ehhez elemzik az előmunkálatokat, tervezeteket, a döntéssel összefüggő magatartásokat. A cél az, hogy kiderítsék, mi volt a szabályozás meghozatalakor irányadó jogalkotói akarat.

A komparatív – jogösszehasonlító – értelmezés a különböző jogrendszerekben előforduló jogi fogalmak, jogintézmények fejlődését vizsgálja.

<sup>1</sup> Kocsis Miklós – Petrétei József – Tilk Péter: Alkotmánytani alapok. Kodifikátor Alapítvány, Pécs 2015. 86-88

<sup>2</sup> <https://antk.uni-nke.hu/document/akk-copy-uni-nke-hu/a-jogertelmezes-modszerei-jegyzet.original.pdf>

dését, változását kutatja, illetve azt, hogy ezek mennyiben térnek el egymástól.<sup>3</sup>

## II. A szöveghű jogértelmezés

Ahogy a tanulmányom címe is mutatja, én a szöveghű értelmezési módszert szeretném részletesebben bemutatni. A szöveghű értelmezés során a jogalkalmazó a jogszabály szövegének a hétköznapi (vagy szakkifejezések esetén szakmai) nyelvhasználatban kialakult szokásos értelmét tulajdonítja. (Ilyen értelemben a szöveghű értelmezés nem a szöveghez hű, hanem annak szokásos értelméhez.) Ha valamely jogalkalmazó szakít a jogszöveggel, akkor a jogszöveg szokásos értelmével szakít. Két kérdés merül fel mindezzel összefüggésben, amelyekre igazán nehézkes a válaszadás. Az egyik kérdés az, hogy mi egy kifejezés szokásos értelme. A másik pedig, hogy eltért-e a bíróság egy kifejezés szokásos értelmétől vagy sem. Vannak azonban egyszerűbben eldönthető esetek, amikor nyilvánvaló, hogy a jogszöveg szokásos értelme nem egyezik a bíróság által a konkrét ügyben a jogszövegnek tulajdonított értelemmel. Szemléltetésként szeretnék ezt egy példán keresztül bemutatni: a Btk. 179. § (1) bekezdése a rágalmozás sértettjét, mint „valakiről” nevez meg, így az a szokásos nyelvi értelem szerint csak természetes személy lehet, és nincs helye annak, hogy a sértettek körét a szervezetekre is kiterjesszék.<sup>4</sup>

A jogalkalmazásban meg nem válaszolt kérdés, hogy a bíró minden esetben kötve van-e a jogszabály szövegéhez, vagy ha a jogszabályok szó szerinti értelmezése és alkalmazása alapján általa nem kívánatos – mert például célszerűtlennek vagy igazságtalannak ítéli meg – eredmény születne az ügyben, akkor engedhet-e a szöveghű értelmezésből és kerekesheti-e helyette a norma célját, funkcióját a

funkcionális értelmezési módszert alkalmazva.<sup>5</sup>

### 1. A szöveghű értelmezés mellőzésének hátrányai

A következőkben szeretném egy gyakorlati példán keresztül bemutatni, hogy milyen hátránya lehet annak, ha a döntéshozó jogszöveghez való ragaszkodást feláldozza a célszerűség és a moralitás oltárán. A jogbiztonságnak és a következetes jogalkalmazásnak fontos alkotóeleme, hogy a szubjektivitás kizoruljon a bírósági tárgyalótermekből és helyette a normaszöveg, mint objektív mérce jusson érvényre és határozza meg egy ügy kimenetelét.

Jelentős hátránya a szövegtől való elszakadásnak a bíró szubjektivitása, valamint ebből adódóan, hogy fennáll az eltérő joggyakorlat kialakulásának veszélye, ez pedig igazságtalanságot eredményezhet. Nézzünk egy olyan példát, ahol megjelentek ezek a hatások.

A Legfelsőbb Bíróság megállapította a BH 1995/368. ügyben, hogy az 1960-as évek elején politikai okból elítelt személy ellen, a próbára bocsátás következményeként elrendelt tilalom a lakhely elhagyására a kitelepítettek vonatkozó kényszerlakhely-kijelölés fogalma alá vonható, és így az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról szóló 1992. évi XXXII. törvény 3. § (1) bekezdés b) pontja alapján jár a kárpótlás. Úgy gondolom, hogy elfogadható az a megállapítás, miszerint a jogszabály ezen egyértelmű és konkrét rendelkezése nem vonatkoztatható a politikai okból elítelt személyekre, és nem ad kellő jogalapot a bírói döntésnek.<sup>6</sup> Ugyan mondható a döntés morálisnak, hiszen az önmagában egy jó gondolat, hogy kárpótláshoz jussanak a politikai okokból hasonlóan elszenvettek, de ez még nem igazolja a bíróság contra legem döntését. Az ilyen ügyek mellett el lehet menni annyival, hogy ennyi mérlegelési jog kijár a bíróknak, azonban arról is

<sup>3</sup> Kocsis Miklós – Petrétei József – Tilk Péter: i.m. 89.

<sup>4</sup> Lásd pl. BH 1992. 4. és BH 1992. 154. A mai magyar szokásos nyelvhasználat szerint ugyanis a „valaki” szó határozatlan névmás, amely bármely meg nem határozott személyt (természetes személyt) jelöl. Bluntman: i.m. 95. 2021/1.

<sup>5</sup> Bluntman László: Bírói jogalkalmazás és szöveghű értelmezés. in *Érveléstan – Érveléstechnika* 2010/4. 95.

<sup>6</sup> Bluntman: i.m. 97.

szót kell ejteni, hogy mi lesz az ilyen és ehhez hasonló döntések ügyön túli hatása, mennyiben teremt precedens jelleget és válik a joggyakorlat részévé egy egyedi ügyben méltányosság okból meghozott döntés.

Ha a bíró szándékosan teszi félre a jogszabályt, akkor feltételezhető a jogalkotó hibája vagy mulasztása. Ez abból következhet, hogy a jogalkotónak, bár kellett volna, illetve szándékozott jogvédelmet biztosítani valaki vagy egy meghatározott embercsoport számára, de ezt nem tette meg, vagy pedig a megalkotott jogszabállyal nem sikerült a kitűzött célt elérnie. Ilyenkor pedig a jogalkalmazó ezen hiányosságok pótlására törekszik, ám az őt vezérlő, egyébként helyeselhető indokok, bármilyen jónak és igazságosnak tűnhetnek, sokszor pont az elérni kívánt cél ellenkezőjét érik el. A példából kiindulva, előfordulhat, hogy voltak mások is, akik hasonló sérelmeket, hátrányokat szenvedtek el, azonban – mivel a jogszabály szöveg szerinti értelme alapján ők nem voltak kártérítésre jogosultak – nem is próbálkoztak ilyenfajta igényük bíróság előtti érvényesítésével, és mire a döntésből kiderülhetett számukra, hogy az ítélet alapján akár ők is jogosultak lehetnek a kártérítési igényre, addigra kifutottak az igényérvényesítési határidőből. Ez a döntés annak ellenére, hogy éppen egy igazságtalannak tűnő helyzetet igyekezett korrigálni, pont oda vezetett, hogy maga okozott igazságtalanságot. Ez a fajta jogalkalmazás pedig akár azt is eredményezheti, hogy a jogszabály szövegébe vetett bizalom, az abba vetett hit megrendül, és a joggyakorlat is kiszámíthatatlanná válhat a jogszabályok effajta értelmezése következtében. Nyilván a jogszöveghez való ragaszkodás is szülhet igazságtalan és méltánytalan helyzeteket, és mindig lesz valaki, aki nem ért egyet az ítélettel, de talán kimondhatjuk, hogy jelen helyzetben a szöveghű értelmezés tud leginkább egy következetes és biztos lábakon álló joggyakorlatot kiépíteni, amely a legkevesebb teret enged a szubjektivitásnak.

## 2. A szöveghű értelmezés alkalmazásának előnyei

Az előbbieken szó volt a szöveghű értelmezés mellőzésének negatív kihatásairól, most azonban szeretnék néhány érvet felsorakoztatni amellett, hogy miért érdemes ezt a megoldást választani. Ahogy azt korábban is említettem, a szöveghű értelmezés sem ideális megoldás, azonban azokban az esetekben, ahol a legjobb megoldást nem lehet megtalálni, a szöveghű értelmezés a második legjobb.<sup>7</sup>

Három olyan érvet fogok bemutatni, amelyek a jogszabály szöveghű értelmezése mellett szólnak. Ezek a bírói hatalom korlátjainak fenntartása, a szubjektivitás csökkentése a jogalkalmazásban, valamint a demokratikus jogalkotás elősegítése.

### 2.1. A bírói hatalom korlátjainak fenntartása<sup>8</sup>

A hatalmi ágak elválasztásából következik, hogy a bíróságok szerepköre - a többi hatalmi ág szerepköréhez hasonlóan - korlátozott. Ezen korlátok megléte nem hiábavaló, nem véletlen, hogy a világ számos jogrendszerében már évszázadok óta a hatalmi ágak elválasztásának elvét vallják és követik. Jelenlegi alkotmányos rendszerünk is a hatalmi ágak elválasztásán alapszik és az ebben meghatározott bírói szerepkörbe a szöveghű jogértelmezés illik bele. Amellett, hogy az egyes hatalmi ágak sok szempontból függetlenek, korlátokkal is rendelkeznek.<sup>9</sup> Míg az ítélkező hatalom függetlensége az ítélkezés és a bírák függetlenségéből áll, korlátja a törvényeknek való alávetettség.<sup>10</sup> Ez pedig annyit jelent, hogy a jogszabályok felülírására vagy kiegészítésére, kijavítására a bírók nem jogosultak, sőt kifejezetten tilos ez a fajta magatartásuk, még abban az esetben is, ha egy jogszabály szó szerinti alkalmazása a bírák véleménye

<sup>7</sup> Adrian Vermeule – Cass R. Sunstein: Interpretation and Institutions. Michigan Law Review, 2003. 917-től, Bluntman: i.m. 99.

<sup>8</sup> Bluntman: i.m. 99-100.

<sup>9</sup> 28/1995. (V. 19.) AB hat., ABH 1995, 138, 142–143.

<sup>10</sup> 19/1999. (VI. 25.) AB hat., ABH 1999, 150, 153..

alapján nem kívánatos eredményre vezetne. A bíró nem jogosult a jogalkotói hibák ilyen módú kijavítására, hiszen azzal átlépné a törvénynek való alárendeltség korlátját, és már a jogalkotó szerepébe bújna.<sup>11</sup>

## 2.2. Az egységesebb jogalkalmazás elősegítése: a jogszöveg koordinációs hatása<sup>12</sup>

Az egységes jogalkalmazás alkotmányos érték<sup>13</sup>, a jogbiztonság lényegi vonásaihoz tartozik, és a jogbiztonságból is levezethető. Kizárólag a jogszolgáltatás egységessége képes megteremteni annak a lehetőségét, hogy a jogszabályok tartalma kiszámítható legyen a jogalanyok számára. Ez pedig szintén a jogbiztonságból eredő követelmény<sup>14</sup>. Ha elfogadjuk azt, hogy a cél a lehető legnagyobb jogbiztonság és egy egységes joggyakorlat, mint alkotmányos értékek megvalósítása és megőrzése, akkor felmerül a kérdés, hogy milyen módon érhető el az, hogy a hasonló ügyekben hozott döntések egységesek, koordináltak legyenek. Szükség van ehhez egy objektív viszonyulási pontra, amelyet a hasonló ügyben ítélező bírók mind ismernek és alkalmaznak. Ha ez a közös pont nem létezik, akkor az ítékezés sem lehet egységes. Ebből kiindulva elmondható, hogy a norma szövege és szokásos értelme az, ami a legbiztosabb és legobjektívebb viszonyulási pont lehet, és ebből következik az, hogy az egységesebb jogértelmezés csakis a szöveghű értelmezés alkalmazásán keresztül valósítható meg. Gondoljuk csak végig, hogy ha a hasonló esetekben különböző bírók, különböző, egymással össze nem egyeztethető döntéseket hoznak, az milyen igazságtalanságokhoz vezethet, valamint a joggyakorlat egységességének követelményével is ellentétes. A jogszöveghez való ragaszkodás azonban ugyanazon irányba tereli a jogalkalmazói gondolkodást és így végül az egyedi, de mégis hasonló ügyekben hozott ítéleteket. Ez akadályozza meg azt, hogy szétessen a jogal-

kalmazás. A bírók akkor tudják a legegységesebb joggyakorlatot kialakítani, ha a jogszöveg szokásos értelmére alapoznak, azt veszik elsősorban figyelembe döntéseik meghozatalánál.

## 2.3. Az előzetesen felismerhető jogi normatartalom biztosítása<sup>15</sup>

Az joggyakorlat egységessége mellett fontos eleme a jogbiztonságnak, valamint a jogállamiságnak a felismerhető normatartalom követelménye<sup>16</sup>. Szükséges, hogy a jog előzetesen közvetíteni tudja elvárásait a jogalanyok felé, ezen keresztül pedig a szereplők magatartását kiszámíthatóvá tegye, hiszen csak így tudja az emberi közösségekben koordinációs feladatát betölteni. A jogbiztonság elvéből vezethető le azon tényleges lehetőség biztosításának fontossága, hogy a jogalanyok magatartásukat a jogszabályok előírásaihoz tudják igazítani, ugyanakkor jogsértésüknek is lássák lehetséges jogi kimenetelét. Ha ez a fajta előreláthatóság és kiszámíthatóság nem létezne, akkor nem beszélhetnénk materiális jogi felelősségről egy jogállamban<sup>17</sup>. Ezt a kiszámíthatóságot pedig a bírói jogalkalmazásban a szöveghű értelmezés tudja a legmegfelelőbben garantálni, hiszen a felismerhető normatartalom legobjektívebb alapja a jogszövegnek tulajdonítható szokásos értelem.

## 2.4. A szubjektivitás csökkentése a jogalkalmazásban<sup>18</sup>

A jog fontos eleme, hogy olyan előírásokat adjon alanyai számára, amelyek alapján későbbi cselekedeteiket helyesen megválaszthatják. Ennek előfeltétele, hogy a jog előre megállapított, visszaható hatállyal nem rendelkező legyen, így biztosítva, hogy mindenkinek csak olyan magatartása miatt lehessen felelősségre vonni, amely magatartást jog-

<sup>11</sup> A bírói hatalom expanziójáról lásd pl. Pokol Béla: A bírói hatalom. Századvég, Budapest 2003. 7–10., Bluntman: i.m. 100

<sup>12</sup> Bluntman: i.m. 100–101.

<sup>13</sup> 9/1992. (I. 30.) AB hat., ABH 1992, 59, 65.

<sup>14</sup> 9/1992. (I. 30.) AB hat., ABH 1992, 59, 65–66. 2021/1.

<sup>15</sup> Bluntman: i.m. 101.

<sup>16</sup> Pl. 26/1992. (IV. 30.) AB hat., ABH 1992, 135, 142.; Petrétei József: Magyar alkotmányjog I. Dialóg Campus, Budapest–Pécs 2001. 103., Bluntman: i.m. 101.

<sup>17</sup> Lásd már a Codex Justinianusban is, 1.14.3. Idézi Zlinszky János: Ius publicum (Budapest: Osiris 1994) 76., Bluntman: i.m. 101.

<sup>18</sup> Bluntman: i.m. 102.

szabály már annak megtétele előtt valamilyen értékítéletben részesített, illetve, hogy a nulla poena sine lege elv érvényre jusson. Ezenkívül lényeges az is, hogy a jogszabályok megismerhetőek legyenek, tehát megfelelő módon kihirdetésre kerüljenek. Végül, de nem utolsósorban pedig fontos, hogy a jogszabályi előírások feltétlen elsőbbsége és érvényesülése garantálva legyen. Ezek biztosítják, hogy a különböző érdekkonfliktusok eldöntése lehetőleg függetlenedjen az ügyben résztvevő felek és a döntéshozók személyétől, illetve ezek érdekeitől, társadalmi pozícióitól, értékrendjétől, nézeteitől. Mindezt értelmezve az mondható el, hogy ez az elv a következő elvárást rögzíti: a jogban a szubjektivitás felett kell a jogszabályoknak állnia, semmilyen helyzet nem írhatja felül ezt a sorrendet. Ez által lesz biztosítva a jogi egyenlőség és igazságosság. Ha a jogalkalmazó eltér a jogszabály szövegétől, akkor megnyílik az út a kiterjesztő értelmezés és az analógia előtt, valamint a "bírói jogalkotás" is teret nyerhet, ami egyes esetekben érdekes eredményeket tud felmutatni. Példának okáért ilyen a BH 1986/52. számú jogeset, amelyben a Fővárosi Bíróság a számkombinációs zár kinyitásával elkövetett lopást is hamis kulccsal elkövetettnek minősítette, ezzel életre hívva az „eszmei hamis kulcs” különös és nehezen értelmezhető fogalmát.

### 2.5. A demokratikus jogalkotás elősegítése<sup>19</sup>

Első pillantásra talán nem igazán tudjuk megtalálni a kapcsolatot a szöveghű értelmezés és a demokratikus jogalkotás között, mondván, hogy eddig éppen azt indokoltuk és fejtegettük, hogy a bíró nem juthat szerephez a jogalkotás terén. Azonban mégiscsak szerepe van a demokratikus jogalkotás elősegítésében, és a következőkben szeretném levezetni, hogy milyen módon tud a szöveghű értelmezés ehhez hozzájárulni. A bírói hatalom közvetve kötődik a szuverén néphez, mivel hatalmukat egy olyan hatalmi ágon keresztül szerzik meg, amelyet már a nép közvetlenül választ. Magyarországon a bíróságok nem választott szervek, a jogalko-

tó hatalommal szemben, amelyet közvetlenül választ a nép, demokratikus választás útján.<sup>20</sup> Ha viszont a bíróságok, a náluk nagyobb és erősebb demokratikus legitimitációval rendelkező jogalkotó hatalom által létrehozott jogszabályokat bármilyen okból is félreteszik, vagy átalakítják, akkor ez a jogalkotás demokratizmusát csorbíthatja. Éppen ezért itt is világos, hogy a szöveghű értelmezés alkalmazása a célravezető értelmezési mód.

### 2.6. A minőségi jogalkotás elősegítése<sup>21</sup>

Amikor a jogalkalmazó úgy véli, hogy a jogalkotó valamilyen hibát követett el vagy valamit elmulasztott egy jogszabály megalkotásakor, akkor előfordulhat, hogy a hiba kijavítására törekedve szándékosan a contra legem jogalkalmazás útját választja. Azonban a konkrét ügyben hozott egyedi jogalkalmazói döntések általában nem igazán alkalmasak ezen hibák megszüntetésére. Ha a jogalkalmazó helyesen is látja és valóban megállapítható, hogy létezik ilyen hiba vagy mulasztás egyfajta értékrendhez viszonyítva, annak kijavítása, illetve pótlása a jogalkotó felelőssége, és senki másé. A szöveghű értelmezéssel a bíró arra ösztönözheti a jogalkotó hatalmat, hogy a társadalmi elvárásoknak megfelelően módosítsa a jogszabályokat. Ezzel a bíró nemcsak a korábban említett demokratikus jogalkotáshoz járul hozzá, de a minőségibb jogalkotást is elősegíti, valamint a vitatott kérdések egyértelmű, világos, írott jogszabályban történő rendezését. Ez akképpen tud megvalósulni, hogy amikor a bíróságok a jogszabályokat szöveghűen értelmezik, az egyes jogeseteket elszigetelve nézik, akkor ez ahhoz vezethet, hogy méltánytalanak tetsző vagy a társadalmi elvárásokkal szembenálló döntések meghozatalára kényszerülhetnek. Azonban az ilyen döntések jelzés értékűek a jogalkotónak, hogy hiba van a rendszerben, és az adott jogszabály módosítása szükséges. Ezenkívül a jogalkotó a jövőre nézve is rászorítható arra, hogy a jogszabályokat eleve gondosabban, pontosabban szövegezze meg, részletkérdéseket is szabályozzon, vagy koherensebb fogalomrendszert alkalmazzon,

<sup>19</sup> Bluntman: i.m. 102. 2021/1.

<sup>20</sup> 38/1993. (VI. 11.) AB hat., ABH 1993, 256, 261–262

<sup>21</sup> Bluntman: i.m. 103.

ha a bíróságok nem hajlandók a jogszöveget értelmével ellentétesen alkalmazni.

### 2.7. A jogalkalmazó alulinformáltsága jogpolitikai döntéseknél<sup>22</sup>

A jogszöveggel szakító döntések esetében a bíró lényegében a jogalkotónak a jogszöveg által közvetített jogpolitikai döntését kívánja felülrni, és így maga is jogpolitikai döntést hoz. A bíróság azonban nem minden esetben kellően informált arról a szempontrendszerről a jogpolitika átírásához, amelyet a jogalkotó mérlegelt és figyelembe vett, amikor a jogszabályt megszövegezte. Ideális esetben a jogalkotás, különösen egy-egy terület átfogó rendezése, a társadalmi igények feltérképezésén és azonosításán, a lehetséges szabályozási alternatívák mérlegelésén, a megjelenő érdekek értékelésén, ütköztetésén és szelektálásán, a szabályozás pénzügyi, politikai és társadalmi hatásainak felmérésén nyugszik, amelyek háttérét szakértői előkészítő anyagok és a jogalkotási eljárásban a jogszabály megszületéséig meghozott sorozatos (kollektív vagy egyéni) döntések biztosítják. Ezzel szemben a bíróság kompetenciája korlátozott lehet egyes területeken a jogpolitika alakítására, hiszen a jogalkalmazó sokszor nem ismeri a jogszabály megalkotásánál szerepet játszó társadalmi folyamatokat, tényeket, statisztikákat, nem képes felmérni egy jogpolitikai döntés rendszerszintű következményeit. A bíróság, különösen, ha nem specialista az adott szűkebb területen, sokkal kevesebb szempont ismerhet csak, mint amennyi a jogalkotási folyamatban előzőleg felmerült vagy felmerülhetett. Ez természetesen önmagában nem probléma, mivel a bíróság számára rendelkezésre áll a jogszöveg, amely a jogalkotó jogpolitikai döntését, a jogalkotási folyamatban megjelenő szempontok végső eredőjét hordozza. Ami ebből esetleg nem derül ki, az tipikusan lényegtelen, elhanyagolható a jogszabály konkrét, bírói alkalmazása szempontjából. A bíró a legnagyobb biztonsággal akkor hoz helyes döntést, ha ragaszkodik a jogszabály szövegéhez.

<sup>22</sup> Bluntman: i.m. 103. 2021/1.

### 2.8. Nemzetközi kötelezettség a nemzetközi szerződések szövegű értelmezésére<sup>23</sup>

A nemzetközi szerződések alkalmazásának vannak kifejezett, külön jogszabályban előírt értelmezési szabályai. Nemcsak maguknak a Magyarország által elfogadott és törvénybe vagy más jogszabályba iktatott nemzetközi szerződéseknek az alkalmazása kötelező, hanem e szerződések értelmezéséhez is fűződnek jogi kötelezettségek. A szerződések jogáról szóló 1969. évi bécsi egyezmény 31. cikke alapján a szerződést kifejezéseinek „szövegösszefüggésükben szokásos értelme szerint” kell értelmezni<sup>24</sup>, ebből következik, hogy a nemzetközi szerződések értelmezésének legalapvetőbb szabálya a szövegű értelmezés. Csak kivételes esetben lehet ettől a követelménytől eltérni, és a korrekciós szabályokat ugyancsak tartalmazza a szerződés. Ennek oka az, hogy a nemzetközi jogszövegek által felvetett jogkérdések eldöntésénél ugyancsak a jogszöveg az, amely megfogható, viszonylag objektív kiindulópontot biztosít a jogalkalmazók számára. A hágai Nemzetközi Bíróság kimondta, hogy: „...a Bíróság állandó joggyakorlata értelmében a szavakat természetes és közönséges értelmük szerint kell értelmezni, abban a szövegösszefüggésben, melyben előfordulnak.”<sup>25</sup> Az említett bécsi egyezmény értelmezési szabálya a magyar bíróságokra is kötelező annak ellenére, hogy a joggyakorlatban nemigazán található nyoma annak, hogy magyar bíróság valaha hivatkozott volna nemzetközi szerződések alkalmazása során az fentebb említett jogszabályhelyre. Azonban ezek alapján jogosan merülhet fel a kérdés, hogy amennyiben a Magyarországon alkalmazandó jogszabályok egy részének értelmezésénél a szövegű értelmezés a legalapvetőbb szabály, a belső jogszabályok esetében miért kellene egészen más értelmezési elveket követni?

<sup>23</sup> Bluntman: i.m. 103-104.

<sup>24</sup> Lásd LaGrand (Germany v. United States of America), Judgment of 27.6.2001. I.C.J. Reports 2001., Bluntman: i.m. 104.

<sup>25</sup> Temple of Preah Vihear (Preliminary objections) (Cambodia v. Thailand), Judgment of 26.5.1961. I.C.J. Reports 1961, Bluntman: i.m. 104.

### III. Összegzés

Természetesen nem gondolom úgy, hogy csakis és kizárólag a szöveg-hű értelmezési módszert alkalmazva kellene a bíróságoknak egy ügyet eldönteniük, hiszen gyakran több értelmezési mód kombinációja az, ami célravezető lesz egy egyedi ügyben. Azonban a fenti érvek alátámasztják azt, hogy a szöveg-hű értelmezést semmiképpen nem szabad teljes mértékben mellőzni és nem lehet más módszerekkel helyettesíteni, hiszen sok jogállami és jogbiztonsági garancia csak a szöveg-hű értelmezés útján valósulhat meg. A jogalkotás hibáit pedig a jogalkotónak kell

korrigálnia, a bíró nem törekedhet a jogszabályok elferdítésére, kijavítására még az előtte folyamatban lévő ügyben sem, hiszen a hatalmi ágak elválasztása így tud csak tisztán megvalósulni. Meg kell találni a jogértelmezési módszerek egy olyan egyensúlyát, amely a jogbiztonságot nem sérti, azonban a célszerűséget és az igazságosságot is figyelembe veszi. De addig, amíg nincs egy megfelelő módon és gondossággal, alaposággal kialakított jogértelmezési rendszer, amely mindenki számára követendő, úgy vélem, hogy a szöveg-hű értelmezésnek központi helyet kell elfoglalnia a jogalkalmazásban.

# Kiadványajánló

## A Kodifikátor Alapítvány kiadványai

\*

**Az alábbi kiadványok a [www.kodifikator.hu](http://www.kodifikator.hu) weboldalon vagy a [kodifikator@kodifikator.hu](mailto:kodifikator@kodifikator.hu) e-mail címen megrendelhetők.**

1. **Petrétei József:** A köztársasági elnöki intézmény a magyar alkotmányjogban (1989-2014). Pécs, 2018 (20.000 Ft.)
2. **Petrétei József:** Magyarország alkotmányjoga I. Alapelvek, alkotmányos intézmények. Második, javított, aktualizált kiadás. Pécs, 2016 (6.500 Ft.)
3. **Kocsis Miklós – Petrétei József – Tilk Péter:** Alkotmánytani alapok. Pécs, 2015 (5000 Ft.)
4. **Kucsera Tamás Gergely:** Vázlatok a magyarországi felsőoktatás finanszírozásának 1990-2013 közötti gyakorlatáról. Pécs, 2015 (4.000 Ft.)
5. **Petrétei József:** Magyarország alkotmányjoga II. Államszervezet. Második, javított, aktualizált kiadás. Pécs, 2014 (6.500 Ft.)
6. **Petrétei József – Tilk Péter:** Magyarország alkotmányjogának alapjai. Pécs, 2014 (5.000 Ft.)
7. **Tilk Péter:** A Kúria Önkormányzati Tanácsa helyi jogalkotással kapcsolatos elvárásai. Pécs, 2014 (4.500 Ft.)
8. **Kocsis Miklós – Tilk Péter** (szerk.): A művészet szabadsága – alkotmányjogi megközelítésben. Pécs, 2013 (8.000 Ft.)
9. **Kocsis Miklós – Tilk Péter** (szerk.): Jogalkotás és társadalmi részvétel – esetek és problémák. Pécs, 2013 (2.000 Ft.)
10. **Kocsis Miklós – Tilk Péter:** Az új alkotmányjogi panasz eljárás igénybe vétele a gyakorlatban – jogalkalmazóknak (CD). Pécs, 2012 (3.990 Ft.)

\*

**Az alábbi kiadványok a [www.kodifikator.hu](http://www.kodifikator.hu) weboldalról ingyenesen letölthetők.**

### 1. Kodifikáció és Közigazgatás

Közjogi jellegű jogalkotási eredmények bemutatását, értékelését célul kitűző szakmai, tudományos folyóirat, évente két lapszámmal, 2012 óta.

### 2. Kodifikáció

Jogalkotással kapcsolatos írások közlését célul kitűző szakmai, tudományos folyóirat, évente két lapszámmal, 2012 óta.